

Tisdagen den 1 april em.

Kl. 19.30

*Om befolknings-
utvecklingen
i skogslänen,
m. m.***19 § Svar på interpellation 1985/86:136 om befolkningsutvecklingen
i skogslänen, m. m. (forts. från prot. 103)****Anf. 70 SIGGE GODIN (fp):**

Herr talman! Tidigare i eftermiddag redogjorde jag för de befolkningsproblem som är förknippade med skogslänen, där 1960-talets utflyttning tillsammans med flyttningsvågen under 1980-talet är ett avgörande bekymmer för befolkningsammansättningen i främst glesbygdsförsamlingarna. Som jag har sagt tidigare har Västernorrland en särställning efter alla år av utflyttning av främst ungdomar i åldrarna 18–24 år.

Den glättade bild som industriministern gav under eftermiddagens debatt har nyanserats en hel del i det svar som Görel Thurdin har fått, och det hälsar jag med tillfredsställelse. Det är ju inte så att vi som kan kallas glesbygdspolitik står här i riksdagen och med glädje beskriver bekymren i våra hemlän, utan det är med djup oro vi upplever utvecklingen.

Trots industriministerns nyanserade svar vill jag peka på ett par negativa faktorer utöver dem jag nämnde i mitt tidigare anförande.

Västernorrland har ett av landets sämsta vägnät. Vi har inlandsvägar med så dålig bärighet att timmertransporterna måste avstanna i flera månader under tjällossningsperioden, trots att industrin skriker efter virke. E 4 norr om Sandöbron är smal, krokig och svårframkomlig och kan inte med bästa vilja i världen kallas för en Europaväg. Riksväg 83 har stängts av för lastbilstrafik av skyddsombudet från Transport. Vägen utgör nämligen en risk för chaufförerna. Flera broprojekt väntar på pengar. Avsaknaden av dessa pengar innebär att företaget inte kan fullfölja planerad expansion.

Folkpartiet har föreslagit en utbildning i data och elektronik i Västernorrland. Mot den socialdemokratiska majoriteten här i riksdagen har vi föreslagit ökade länsanslag, vilket skulle innebära rationellare och snabbare handläggning av stödinsatser, allt enligt vår länsstyrelses önskan. Folkpartiet vill också utveckla utbildningen i marknadsföring för små och medelstora företag vid biståndsskolan i Sandö. Där finns kunskaperna om nya marknader, och detta borde kunna vara ett utmärkt komplement till den utbildning som vi så väl behöver i vårt län.

Om jag nu, efter den långa debatten om regionalpolitiken, ändå skulle vara litet positiv till industriministerns svar, kan jag säga att jag hälsar med tillfredsställelse att pengar anvisas till ett projekt för industrihögskolans utveckling i Sundsvall. En etablering av industrihögskolan i Sundsvall/Härnösand kan nämligen innebära att exempelvis forskning och utveckling

inom främst data, men kanske också elektronik, kan ske i hemlandet i stället för i Stockholm, som för närvarande. Jag hälsar också med tillfredsställelse att ett teknikcentrum kommer till i Kramfors.

Men jag skulle vilja fråga industriministern om man skall tolka svaret så att industriministern är villig att medverka till att industrihögskolan etableras vid Sundsvalls/Härnösands högskola. När det gäller teknikcentrum i Kramfors vill jag fråga: När kan det tänkas komma till stånd?

Slutligen skulle jag också vilja att industriministern medverkar till att det anvisas medel till vägbyggen i Västernorrland, så att vägarna kan byggas ut så att skogsråvaran dagligen kan fraktas till våra industrier, och till att riksväg 83 snarast byggs om så att trafikanterna slipper riskera liv och hälsa. De här åtgärderna är nämligen avgörande för Västernorrlands län.

Anf. 71 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag vill börja med att ge Sven Lundberg en eloge för hans positiva och optimistiska syn på Västernorrlands läns utvecklingsmöjligheter. Jag tror att det är viktigt att vi har sådana utgångspunkter för vår debatt om de olika skogslänens möjligheter.

Jag noterade också med tillfredsställelse att Sigge Godin nu i debattens elfte timme ville kosta på sig en eloge för regeringens ansträngningar och insatser för Västernorrlands län – även om det satt något långt inne.

Han ställde två konkreta frågor. Jag vill svara på dem så här.

Jag är positiv till projektet industrihögskola i Sundsvall. Vi har också varit beredda att satsa pengar för att gå vidare med det projektet.

I fråga om Kramfors beror det nu på regionen och kommunen hur snabbt de vill driva projektet om ett utvecklingscentrum. När jag besökte Kramfors i slutet av förra året hade jag möjlighet att gå igenom företagarnas hus och de planer som man har att gå vidare med detta projekt. Jag har i senare diskussioner med Kramfors kommun sagt att industridepartementet och styrelsen för teknisk utveckling är beredda att hjälpa till med att gå vidare med ett utvecklingscentrum i Kramfors.

Erik Holmkvist i Norrbotten har smittat ner Per-Richard Molén. Han tror uppenbarligen också att denna interpellationsdebatt är till för att ställa 20 snabba frågor. Vi diskuterar nu utvecklingen i Västernorrlands län, på grundval av en interpellation. Jag har ingenting emot att svara på frågor om energipolitik, skogsråvara och mycket mer, som Per-Richard Molén tog upp, men jag måste i så fall hänvisa till att särskilda frågor och interpellationer får lämnas till riksdagen. Om så sker kommer jag att ta upp och ge svar på de frågorna. Det är helt omöjligt i en sådan här debatt att hänga på ett stort antal nya frågor.

Detsamma gjorde också interpellanten Görel Thurdin, som öste ut nya frågeställningar. Jag har gett ett mycket utförligt svar på hennes interpellation, och jag förutsätter att det är interpellationen och frågorna kring utvecklingen i Västernorrlands län som vi diskuterar. Då måste jag få göra några påpekanden.

Nettoutflyttningen från länet har under 1985 inte ökat i jämförelse med 1984. Det var en stor nettoutflyttning på ungefär 700 personer – det kan man se som en motgång. Men likväl skedde ingen ökning. Däremot är det riktigt, som Görel Thurdin själv sade, att födelse- och dödstalen i länet är negativa

siffror. Vi har haft ett negativt flyttningsnetto för länet varje år sedan 1981 – också under de två borgerliga åren 1981 och 1982. Man kan nu säga att det har lett till att utflyttningsnettot inte har blivit högre 1985 än det var 1984. Till det positiva i utvecklingen i länet hör däremot den minskande arbetslösheten och att antalet personer i beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning har minskat ytterligare mellan 1984 och 1985.

Jag nämnde i mitt interpellationssvar att flera insatser har skett och sker i Västernorrlands län. Jag pekade på att länsanslagen har ökat kraftigt – det rör sig nästan om en fördubbling sedan 1982/83 –, att de regionalpolitiska insatserna har gett resultat, att lokaliseringstödet sedan 1982 har gett ungefär 1 000 nya arbetstillfällen, vilket inte är en dålig siffra, och att denna positiva utveckling fortsätter. Under andra halvåret 1985 hade vi lokaliseringsbidrag och lån som skapade 150 nya arbetstillfällen i länet. Dessutom har särskilda insatser gjorts med regionalpolitiska pengar på utbildnings- och teknikspridningsprojekt. Även ett antal åtgärder i enskilda kommuner, som jag redogjorde utförligt för i mitt interpellationssvar, har vidtagits.

Fru Thurdin tar i sin interpellation upp, och hon tog även upp det i sitt inlägg, pilotprojektet som är på gång i trestadsregionen. Detta projekt har till syfte att förbättra kunnande och konkurrenskraft hos mindre och medelstora underleverantörer. Det är min förhoppning att detta pilotprojekt skall kunna ge erfarenheter och kunskaper som vi sedan kan använda i andra delar av landet, bl. a. i de regionala utvecklingsfondernas arbete med underleverantörsfrågor. Vi får utvärdera det projekt som nu har arbetats fram av STU och statens industriverk inom ramen för de satsningar som har gjorts i Uddevalla.

Jag känner väl till förhållandena i Västernorrlands län. Jag har pågående diskussioner med länsstyrelsen och kommunledningarna i länet. Jag har bokat in att jag inom kort skall ha en övergripande överläggning med länsstyrelsen om länsutvecklingen. Jag har även bokat in en resa till Sollefteå för att med kommunledningen diskutera utvecklingen i denna glesbygdskommun.

Det är emellertid mycket viktigt att betona att regionalpolitiken i mycket hög grad handlar om att ta fram lokala och regionala initiativ och att varje region får utvecklas efter sina egna förutsättningar.

Anf. 72 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Industriministern sade att jag ställde en mängd frågor. Jag tyckte att industriministern efterlyste konkreta förslag och konkreta punkter som vi skulle ta upp beträffande våra län. Det var detta jag försökte göra, men det kanske missuppfattades något.

Arbetslöshetssiffrorna ger en skev bild, eftersom en utflyttning av arbetskraften pågår hela tiden. Siffrorna blir lägre på grund av den ständiga utflyttningen än vad de skulle bli om människorna stannade kvar. Det är därför inte riktigt relevant att säga att läget har förbättrats, eftersom förbättringarna har skett på grund av att folk har flyttat.

Jag skall ställa en fråga om pilotprojektet, eftersom jag tycker att projektet som sådant är mycket bra. Hur lång tid räknar man med att det skall ta innan man kan utvärdera och få till stånd satsningar på andra håll när det gäller ett sådant projekt?

Sven Lundberg riktade en fråga direkt till mig om jordbrukskooperationen

och indragning av mindre mejerier och slakterier. Jag kan svara Sven Lundberg att jag skall ställa upp och jobba så gott jag kan för att detta inte skall ske. Han anser tydligen att jag är direkt lierad med kooperationen eftersom jag är centerpartist. Jag skall jobba så gott jag kan för att dessa små enheter skall kunna vara kvar. Jag anser nämligen att vi måste ha decentraliserade enheter om dessa bygder skall förbli levande. I gengäld vill jag att Sven Lundberg lovar att ställa upp och se till att de mindre jordbruken inte behöver läggas ner på det sätt som i dag sker. Om dessa läggs ner har vi naturligtvis inte möjlighet att ha kvar producerande enheter, t. ex. mejerier och slakterier. Vi vet att Ångermanland i dag ligger sämst till i fråga om nedläggning av små jordbruk.

Det grundläggande felet i vårt system i dag är beskattningen av de mindre företagen. De har inte samma möjligheter att skatteplanera som de stora företagen och att t. ex. skapa likvida medel genom avskrivningar och genom avsättningar till skattefria reserver. De kan inte avstå från kapital för att göra snabba klipp. Och de kan inte med hjälp av bokföringstekniska finesser komma undan skatt, osv. Vi måste alltså ändra på skattesystemet då det gäller småföretagen.

Det är mycket viktigt att vi får gehör för en norrländsk strategi, vilken jag anser kommer att gynna hela landet. I fråga om detta är jag besviken över industriministerns svar. Vi som kan försvara Norrland här i riksdagen utgör bara 15 %. Ibland undrar jag därför om vi inte behöver ett norrländskt parlament.

Anf. 73 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Jag tycker att vi efter middagspausen med litet energi skulle kunna ge oss in i den regionalpolitiska debatten och inte, som industriministern gjorde, glida förbi en av de mer väsentliga frågor som har med Norrland att göra, nämligen frågan om den framtida tillgången på el.

Näringslivet uppe i Norrlandslänen, där vi från Kalix och ända ner till Gävle har långa rader av elintensiva anläggningar, kan inte annat än värja sig inför de tankegångar som Birgitta Dahl gav uttryck för i meddelandet från industridepartementet den 20 mars, nämligen att man skulle utreda behovet av en lagstiftning för att begränsa tillkomsten av ytterligare elintensiv industriell produktion.

Detta är, herr talman, en fråga som är så kolossalt allvarlig att industriministern åtminstone i några få meningar borde ha kunnat beröra den i en regionalpolitisk debatt som denna. Det handlar här inte bara om energipolitik eller regionalpolitik utan i mycket hög grad om industripolitik. Tankarna på att ersätta de sex 220-kilovoltsledningarna med två 400-kilovoltsledningar innebär att den norrländska vattenkraften, när kärnkraften är avvecklad, skall kunna "spruta" ner el till de industrier som finns i mellersta och södra Sverige.

Jag förstår att vi i Norrland har svårt att få liv i debatten om den här frågan, eftersom det bara är vi moderater som har en positiv inställning till kärnkraften. Att centern undviker frågan kan jag förstå, likaså att folkpartiet gör det, eftersom folkpartisterna står så nära socialdemokraterna i det här fallet. Men, industriministern, ge ett besked till näringslivet, som klart har

observerat lagstiftningstänkandet när det gäller begränsningar av tillgången på el för elintensiva anläggningar! Ge företagen ett besked i dag! Hur skall man inom t. ex. Mo och Domsjö och inom Gränges Aluminium planera för utbyggnader framöver? Kommer vi att ha tillgång till billig el, vilket var en av anledningarna till att många industrier förlade sina verksamheter till Norrlandskusten? Dessa industrier utgör ju de basindustrier som egentligen är hjärtat i hela den norrländska industristrukturen. Jag vore tacksam för ett svar på den frågan.

Anf. 74 SVEN LUNDBERG (s):

Herr talman! Det är bra att Görel Thurdin säger att hon har samma syn som jag när det gäller jordbrukskooperationens centralisering och nedläggningarna av mejerier och slakterier och att hon skall arbeta efter bästa förmåga för att få en ändring till stånd. Det krävs nämligen en stark opinion för att åstadkomma detta. Jag hoppas nu att Görel Thurdin och andra centerpartister går ut och driver de här frågorna, eftersom vi behöver slåss på alla fronter för att bibehålla den struktur vi har, inte minst försörjningsstrukturen i Norrlands inland. Jag motser alltså att Görel Thurdin kommer att delta i den fortsatta debatten.

I det här sammanhanget vill jag också påminna industriministern om att jag tog upp frågorna om upphandlingssystemen, t. ex. frågan om statens upphandlingar. Det är viktigt att vi får ett upphandlingssystem som gör det möjligt för de små leverantörerna inom våra områden att konkurrera och medverka i samband med de offerter som försvaret lägger ut. Representanter för försvaret, inte minst den kommande nye överbefälhavaren, har uttalat sitt intresse för att medverka i diskussionen kring dessa frågor. Vi har haft överläggningar om upphandlingssystemet dels med kommunen, dels med landstinget, dels med de militära företrädarna. Det finns mycket klara intressen från försvarets sida att hitta metoder för ett upphandlingssystem, så att man kan medverka till att upprätthålla en sådan här försörjningsstruktur. Det skulle vara intressant att höra hur industriministern ser på dessa frågor. Jag tror att det är en av de vägar som vi måste beträda för att göra det möjligt för leverantörerna i vårt län att kunna konkurrera.

Anf. 75 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! När industriministern talade om att jag givit honom en eloge var det kanske att ta i litet grand. Jag sade att jag var positiv till de pengar vi fått exempelvis till projektet om en industrihögskola. Låt gå för att det var en eloge, men då tycker jag att industriministern skulle kunna kvittera med att förklara sig positiv till att en industrihögskola verkligen skall komma till stånd i Sundsvall/Härnösand. Att så blir fallet är väldigt viktigt inte bara för Sundsvall, Timrå och Härnösand utan också för den utveckling som utifrån industrihögskolan kan komma även i Örnköldsvik. Det är mycket viktiga saker som vi verkligen vill ha i gång där uppe.

När nu industriministern i så positiva ordalag talar om sin vän Sven Lundberg tycker jag att Sven Lundberg tillsammans med sina kolleger kunde visa denna positiva attityd hemma i länet. Då kunde vi tillsammans jobba för Västernorrlands län – det behövs verkligen. Hemma i länet är inte

samarbetet alltid så helgjutet och positivt som det kanske låter här.

Även om detta med vägar inte direkt är industriministerns uppgift tycker jag ändå att han kan ta med sig härifrån vetskapen att vi i Västernorrlands län har bekymmer med våra vägar. Hjälp oss att lösa den frågan! Det betyder oerhört mycket att vi kan förse våra industrier med råvara. Har de inget att jobba med blir det inte heller många arbetstillfällen.

Anf. 76 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag förstod väl att det var någonting i görningen, när jag så snabbt med glädje och tillfredsställelse noterade Sigge Godins eloge till mig för insatserna i Västernorrlands län. Så fort han fick chansen försökte han ta tillbaka den elogen. All right, ingen skugga skall falla på Sigge Godin i det borgerliga lägret, om han har uttalat en eloge till industriministern, när han sedan i gengäld begär ett positivt uttalande om satsningar på en industrihögskola i Sundsvall. Jag är positiv till det projektet. Jag har anslagit pengar till det. Jag hoppas vi skall få en samling att gå vidare i det projektet.

Till Görel Thurdin vill jag säga följande: Om det ändå hade varit så väl att det hade funnits förslag som vi kunde ha tagit fasta på för den regionala utvecklingen, förslag om utveckling i Västernorrlands län! Jag upplevde emellertid inte Görel Thurdins inlägg så att det innehöll några konkreta förslag utan att det var allmänna frågor: vad vill regeringen göra, vad gör regeringen och varför har inte regeringen gjort det och det? Jag är mycket intresserad av att få ta del av fru Thurdins förslag. Därför hoppas jag att vi kan ses. Välkommen till industridepartementet! Dörren är alltid öppen när det gäller att få fram förslag till åtgärder som vi kan ta fasta på för att göra insatser ute i länen.

Beträffande pilotprojektet i Trestad ligger det så till att det just nu håller på att dras i gång. Det kommer naturligtvis att ta några år innan det kan utvärderas i sin helhet, men jag lovar att vi undan för undan skall försöka dra till oss erfarenheter som vi sedan kan använda i skogslänen. Meningen med projektet i Uddevalla och anledningen till att två centrala ämbetsverk har fått syssla med det är bl. a. att vi skall kunna få nytta av det i hela riket. Vi skall med uppmärksamhet följa utvecklingen på den här punkten.

Till Sven Lundberg vill jag säga följande. Jag delar uppfattningen att frågor om central upphandling i mycket hög grad kan påverka den regionala utvecklingen. Jag har vid ett par tillfällen varit kritisk till en alltför långtgående centralisering av uppköp som gäller kommuner och landsting. I riksdagens allmänpolitiska debatt sade jag att jag har för avsikt att inbjuda Landstingsförbundets ledning till en diskussion om omfattningen av den centrala upphandlingen. Med utgångspunkt i de många exempel som jag har sett vad gäller förhållandena ute i landet tror jag faktiskt att det inte är helt nödvändigt att koncentrera upphandlingsverksamheten just till Stockholm. Varför skulle inte verksamheten kring uppköpen kunna finnas i något av skogslänen? Det är sådana här frågor som vi på industridepartementet sammantaget nu studerar.

Det är riktigt, Görel Thurdin, att de mindre företagen har speciella problem när det gäller kapitalförsörjningen. Men samhället har ju på olika sätt vidtagit åtgärder för att göra det lättare för småföretagen att finansiera

sin verksamhet. Det gäller exempelvis utvecklingsfonderna, vilka har förstärkts. Det gäller också en stor del av verksamheten vid både statens industriverk och styrelsen för teknisk utveckling. Även en stor del av de regionalpolitiska stöden går till småföretagen. Jag menar i dag att mycket är på gång vad gäller insatser för just småföretagens utveckling. Det är därför som småföretagen i dag har en verksamhet som inger både glädje och förhoppningar.

Jag vidhåller att jag är beredd att här i riksdagen ta upp den debatt i olika frågor som Per-Richard Molén i så hög grad åtrår. Men i så fall vill jag ha en chans att besvara hans frågor i en fråge- eller interpellationsdebatt. Det får inte vara som nu att frågor bara slungas in i en interpellationsdebatt som gäller Västernorrlands utveckling.

Låt mig säga följande om någonting som vi har stor benägenhet att bortse från när vi i dag diskuterar regionalpolitiken i skogslänen.

Vilka är orsakerna till problemen i skogslänen? Ja, en orsak är den industrikras som inträffade i slutet av 1970-talet. Det var ju då som vi förlorade 34 000 industrijobb i skogslänen. En del menar att det rörde sig om 35 000 jobb. Jag har dock tagit fasta på den lägre siffran. 34 000 jobb förlorade vi alltså i skogslänen under åren 1976–1982, och det är allvarligt nog. Den stora motgången, både industripolitiskt och regionalpolitiskt, var att den här stora smällen drabbade skogslänen. Det får vi aldrig bortse från. Det var ju då som industrikapacitet och mycket av den industriella grunden försvann. Sedan kom krisen i den offentliga sektorns ekonomi. Problemen innebar att sysselsättningen inom den offentliga sektorn stagnerade. Därefter hände det olyckliga att de borgerliga regeringarna gjorde besparingar i fråga om de regionalpolitiska insatserna. Dessutom var neddragningen om 300 milj. kr. på regionalpolitiken mycket olycklig.

Industrin har nu fått fart. Men basen för en expansion inom skogslänens industri var för svag efter alla nedläggningar och industriella kriser. Det går alltså inte att på tre år bygga upp allt som raserades under de borgerliga åren utan när det gäller regionalpolitiken måste man arbeta långsiktigt. Jag menar dock, herr talman, att vi är på rätt väg.

Anf. 77 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Först vill jag till Sven Lundberg säga att han inte bemötte mitt önskemål om att han skulle jobba för de mindre jordbruken och ge dem möjlighet att överleva. Därefter skulle vi tillsammans kunna jobba för de mindre mejerierna och slakterierna.

Jag har uppskattat industriministerns debattvilja. Jag måste säga att den är enastående. Jag vill också tacka för inbjudan att komma till industridepartementet.

Den här interpellationsdebatten har ju haft till syfte att belysa komplexiteten i regionalpolitiken. Det går inte att bara hänvisa till åtgärds paket i olika sammanhang, utan man måste också titta på det grundläggande systemet.

Jag återkommer alltså till beskattningen av småföretagen. Nu sade industriministern att det går bra att ge dem lån osv. Men de måste få möjlighet att generera eget kapital, vilket de inte kan i dag. Jag förstod att industriministern var inställd på att någonting måste göras för småföretagen,

och jag ser fram emot att han tillsammans med Sven Lundberg jobbar för att både småföretagen och småjordbruken får den möjlighet som de inte har i dag att fortsättningsvis klara sitt eget kapital på ett helt annat sätt. Jag tror att det då kommer att finnas mycket större överlevnadsförmåga i de län som nu är utflyttningsdrabbade.

Talmannen anmälde att Sven Lundberg och Sigge Godin anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på interpellation 1985/86:137 om befolkningsutvecklingen i Norrlands inland, m. m.

Anf. 78 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Nils G. Åsling har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta i syfte att förbättra sysselsättningen och utvecklingen i skogslänen och motverka den alarmerande utflyttningen från dessa län.

om jag är beredd att medverka till att Bräcke kommun hänförs till stödområde A samt

vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att säkra sysselsättningen i Pilgrimstad.

Jag delar Nils G. Åslings oro för befolkningsutvecklingen i skogslänen och i vissa andra län. Det finns emellertid också positiva sidor att peka på när det gäller utvecklingen i dessa län. Antalet personer i arbete har ökat medan arbetslösheten och antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder har minskat. Som Nils G. Åsling påpekar i sin interpellation kan arbetslöshets-siffror vara en bristfällig utgångspunkt för jämförelser av utvecklingen. Den minskade arbetslösheten i skogslänen är dock inte enbart en följd av utflyttning. Sysselsättningen har ökat i skogslänen.

Regionalpolitiken har givit resultat. Sedan slutet av år 1982 har det regionalpolitiska stödet medverkat till över 13 000 nya arbetstillfällen i skogslänen och andra utsatta delar av landet. De regionalpolitiska anslagen har fördubblats samtidigt som regionalpolitiken i ökad utsträckning förts in på åtgärder för att främja kunskapsuppbyggnad och teknikspridning liksom produkt-, marknads- och företagsutveckling. Vidare har särskilda insatser gjorts i regioner som drabbats av omfattande strukturomvandlingsproblem, bl. a. i Norrbotten och Bergslagen.

Vad beträffar Jämtland har anslaget till länsstyrelsen för regionala utvecklingsinsatser sedan budgetåret 1982/83 ökat från 40 milj. kr. till 59 milj. kr. innevarande budgetår.

Sedan den 1 juli 1982 har lokaliseringsstöd lämnats till 190 företag i länet med sammanlagt 240 milj. kr. i bidrag och 60 milj. kr. i lån. Stödet beräknas ha medverkat till nyanställningar av drygt 1 000 personer. Dessutom har sysselsättningsstöd lämnats med 25 milj. kr. till företag i länet som ökat sin personal med sammanlagt 400 årsarbetskrafter. Dessa sysselsättnings-siffror

överlappar delvis varandra, men de visar att det regionalpolitiska stödet har haft en god effekt.

Med hjälp av lokaliseringsstödet har ytterligare satsningar gjorts inom turistnäringen bl. a. i Åre och Duved. Stöd har också beviljats till ett stort projekt för utvinning av torv i Härjedalen. Det är exempel på några större projekt som erhållit lokaliseringsstöd i länet under de senaste åren.

Härutöver vill jag också framhålla att länsstyrelsen på regeringens uppdrag utarbetat ett program för teknik- och kunskapsspridning i Jämtlands län. På grundval av detta program har regeringen lämnat ett betydande stöd till teknikspridningsinsatser i länet och till teknisk högskoleutbildning vid högskolan i Östersund. Jag vill också peka på den utredning som på regeringens uppdrag nu görs om möjligheterna att använda Arméns tekniska skola i Östersund som en resurs i det regionalpolitiska arbetet.

Betydande insatser har sålunda gjorts och görs för att stärka näringslivet och sysselsättningen i skogslänen och i Jämtlands län.

Det gäller nu att gå vidare med att ytterligare förbättra slagkraften i de regionalpolitiska insatserna. För närvarande pågår ett omfattande arbete för att utveckla de regionalpolitiska insatserna på olika områden. Detta arbete är inriktat på bl. a. åtgärder för att förbättra infrastrukturen i skilda regioner, t. ex. olika teknikspridningsprojekt, utbyggd forskning och högskoleutbildning samt investeringar inom kommunikationssektorn, åtgärder för att stärka samordningen mellan olika politikområden på både central och regional nivå, åtgärder för att få till stånd en ökad decentralisering av arbetsuppgifter från de statliga verken till länsstyrelserna och till verkens regionala myndigheter, åtgärder för att länka av expansionen inom privata tjänstesektorn från Stockholmsområdet till andra delar av landet, åtgärder för att främja utvecklingen inom turistnäringen i skogslänen och då främst i Norrlands inland samt åtgärder för att få utbildningen så inriktad och utformad att den kan stödja en positiv näringslivsutveckling i skilda regioner.

En utveckling av regionalpolitiken på dessa områden kommer att stärka näringslivet och sysselsättningen i skogslänen och då också i Jämtlands län.

Vad så gäller Nils G. Åslings frågor om Bräcke och Pilgrimstad vill jag nämna att regeringen sedan lång tid givit generöst stöd till projekt i kommunen. Regeringen är beredd – vilket jag också meddelat länsstyrelsen och kommunen – att medverka med ett fortsatt generöst regionalpolitiskt stöd till sunda och bärkraftiga projekt som kan skapa ny sysselsättning i kommunen och då bl. a. i Pilgrimstad.

Det är mindre än ett år sedan riksdagen beslutade om den nu gällande stödområdesindelningen. Utvecklingen inom stödområdet och landet i övrigt följs fortlöpande inom industridepartementet och jag är väl medveten om de förändringar i problembilden som sker i skilda delar av landet. Jag anser förändringarna inte vara så stora att det nu finns skäl att för riksdagen lägga fram förslag om ändringar i nuvarande stödområdesindelning.

Jag är sålunda inte beredd att medverka till en ändring av Bräckes stödområdesinplacering från stödområde B till stödområde A. Däremot är jag beredd att i enskilda stödärenden föreslå regeringen att lokaliseringsbidrag ges till investeringar i Bräcke kommun enligt de stödregler som gäller i stödområde A.

Jag har också förklarat att jag är beredd att föreslå regeringen att lämna högre stöd än normalt även till företag som etablerar sig i industrihuset i Krokom. Regeringen fattade för övrigt nyligen beslut om ett sådant högre stöd till en företagsetablering i nämnda industrihus.

Anf. 79 NILS G. ÅSLING (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för det utförliga svaret på min interpellation. Det var en fyllig katalog. Inget var glömt såvitt jag kan komma ihåg, inte ens industrihuset i Krokom. För det ber jag särskilt att få tacka.

Jag tycker att det hade varit en fördel om den debatt som har pågått denna eftermiddag hade tagit upp Norrlandsproblemen i stort. För om man lyssnar på debatten märker man att problemen är ganska likartade. Det är ett fenomen med växande kraft som vi möter i samhället. Den ekonomiska aktiviteten, och därmed sysselsättningen och boendet, koncentreras i allt väsentligt till tre storstadsregioner, medan periferin, för att låna det uttrycket, har växande problem. Jag tycker att den här diskussionen hade mått väl av att vi hade försökt se problemens mer principiella art.

Industriministern säger sig nu dela min oro beträffande befolkningsutvecklingen i skogslänen. Jag noterar det med tillfredsställelse. Det är i alla fall en utgångspunkt för diskussioner om de reella insatser som skall åstadkomma bättre förhållanden. Tyvärr har vi här i kammaren inte sett mycket av förslag till reella insatser för att komma till rätta med de här problemen, varken från regeringen eller från den socialdemokratiska gruppen. Det gäller måhända också socialdemokraterna regionalt och lokalt, vilka i Jämtland sedan lång tid kämpar för att samlas kring ett industripolitiskt program, som man tydligen har misslyckats med.

Det väsentliga för Jämtlands län är att hitta vägar ut ur det som kan komma att bli en förödande stagnationsperiod. Vi hade fram till 1969 en fortlöpande nettoutflyttning från länet. Sedan hade vi under 1970-talet och fram till häromåret en stabil utveckling, med en nettoökning av befolkningen, medan vi nu t. ex. för 1985 på nytt kan notera en icke oväsentlig nettominskning. Flyttlassen sätter nu på nytt sin prägel på Jämtlands län. Det är det som oroar oss.

Industriministern redovisar i sin utförliga katalog det regionala stöd som har lämnats till Jämtlands län. Det är bra. Det visar framför allt, skulle jag vilja påstå, att insatserna i Jämtlands län varit samhällsekonomiskt mycket lönsamma. De nya jobb som har skapats i Jämtlands län, och som industriministern i någon mån får ta del av äran för, har inte ens kostat tiondelen av vad arbetstillfällena nu kommer att kosta i Uddevalla och Malmö, vilket vi diskuterade tidigare i dag.

Min fråga är då om industriministern är beredd att medverka till att man i det norrländska inlandets krisorter, som är de mest utsatta och där snålblåsten i detta avseende är mest påtaglig, kan få samma generösa stöd per arbetstillfälle räknat som i Uddevalla och i Malmö. Det är en central fråga, och ett frankt och rejält ja skulle uppskattas i Jämtlands län, det kan jag utan vidare säga.

Men det förutsätter också – och det är så att säga andra sidan av medaljen –

att regeringen är beredd till samma förhandlingsinsatser för att skaffa alternativ sysselsättning i t. ex. Pilgrimstad som i Uddevalla.

Jag har i ett annat sammanhang tillåtit mig föreslå att industriministern för att verkligen visa sin goda vilja borde avdela någon av sina närmaste män – någon av de utmärkta medarbetare som nu sitter på statssekreterarbänken i kammaren eller någon annan – att företräda regeringen med direkta förhandlingsinsatser med industrier, stora och små, för etablering i Pilgrimstad och i andra orter i Norrlands inland som så väl behöver en förbättrad sysselsättningssituation. Jag kan förutom Bräcke peka på t. ex. Ströms kommun, som är en av utflyttning och av arbetslöshet mycket hårt drabbad kommun.

Jag vill gärna vitsorda att en hel del av de nya grepp som industriministern aktualiserar, dem kan jag skriva under på. Jag är beredd att utnyttja den öppna dörren i industridepartementet och ta upp en diskussion om detta. Jag skall inte här aktualisera sådana frågor som inte industriministern har på sitt bord, t. ex. jord- och skogsbruk, men nog föranleder den förra debatten ett enkelt konstaterande, nämligen att det sätt på vilket man nu lämnat jämtländskt jordbruk i ovisshet om framtiden kommer att medföra en mycket snabb process av nedläggning och avfolkning. Det kommer också att gå ut över förädlingsindustrin i Jämtland.

Anf. 80 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Regionalpolitiken har givit resultat – det har industriministern sagt flera gånger i dag, och det har verkligen funnits tillfällen för honom att säga det. Men enligt den långa raden av talare är det inte odelat positiva resultat. Det verkar ibland som om påfyllning skett i den ena änden och avtappning i den andra när det gäller sysselsättningen.

Industriministern framhåller att det regionalpolitiska stödet har ökat i skogslänen och i andra utsatta delar av landet. I "andra utsatta delar" ingår väl bl. a. Uddevalla och Malmö? Det statliga stöd som utgår till dessa delar av landet tycker jag inte att man kan kalla regionalpolitiskt stöd. Om så är fallet har regeringen alldeles tappat greppet om regionalpolitiken och använder den som medel varhelst en industriell kris uppstår. De regionalpolitiska stödformerna tillkom ju för att utjämna skillnaderna mellan skogslänen och övriga Sverige vad gäller avstånd, klimat, industritradition och en hel del annat. Med anledning av detta kan man fråga sig om den utformning som regionalpolitiken har i dag är bra och om den ger den bästa utdelningen i förhållande till insatta resurser.

Industriministern talar om ett antal stödmiljoner och om vad de gett i antal nyanställningar. Men frågan är om det är flera stödmiljoner som skall bli lösningen på inre Norrlands problem i framtiden och som skall ge en stabil sysselsättning. Kommer vi att ha råd med att ständigt tillföra nya medel eller finns det andra sätt att främja näringslivet i Norrlands inland? Det tror jag att det finns.

Jag tror att vi måste se regionalpolitiken i ett vidare perspektiv och se över alla områden, för att i första hand ta reda på vilka hinder som måste bort och var resurserna måste koncentreras för att ge resultat.

Industriministern talar om det statliga stöd som ges till teknik- och

kunskapsspridning, förbättrad infrastruktur osv. i Jämtlands län. Det tycker jag är bra, därför att detta är ändå en utvidgning av regionalpolitiken som går i rätt riktning. Men trots alla de statliga insatser som industriministern räknar upp i sitt svar på Nils G. Åslings interpellation är det ändå den enskilde småföretagaren som med sina idéer och sitt engagemang skall åstadkomma dessa nya arbetstillfällen. I Norrlands inland är det de många små företagen som behövs, och framför allt behövs det stabila företag. Det hjälper inte att se på antalet nyanställda om det samtidigt är en hel del som försvinner genom neddragningar och nedläggningar. Dessa företeelser har ju ökat på sista tiden.

Vad är det som behövs för att förbättra småföretagarklimatet? Det finns hinder som måste undanröjas. Det är hinder i form av onödigt krångel och onödig byråkrati, höga skatter och nya skatter. För att inte tala om löntagarfondernas avgifter, som ju har tagit åtminstone 10 milj. kr. från Jämtlands län. Normer och regelsystem som passar i ett glesbygdslän passar inte alltid i industritäta områden. Förhållandena är alltså olika, och man kan inte lägga en mall över hela landet. Jag tror att man kan åstadkomma förbättrade förhållanden, om man ser över vad som kan göras för småföretagarna.

Som jag nyss sade är regionalpolitikens yttersta målsättning att utjämna skillnader mellan regioner för att skapa likartade förutsättningar. Därför är det också generella statliga stöd som skall utgöra grunden för regionalpolitiken. Sänkta arbetsgivaravgifter i stödområdet är ett sådant medel som förbättrar kostnadsläget. Sänkningen bör omfatta alla näringar utom den offentliga sektorn, och vi har ju flera gånger gett förslag till hur en sådan sänkning skall påbörjas.

Konkurserna i Jämtlands län har ökat med 35 % mellan 1984 och 1985. Detta berör faktiskt 440 personer. De flesta konkurser har skett inom de personalintensiva branscherna, som t. ex. varuhandel. Där skulle alltså en sänkning av arbetsgivaravgifterna ha haft en bra effekt.

I Norrlands inland finns det också en väldigt liten tillgång på riskvilligt kapital – det måste vi ändå erkänna. Från vårt håll anser vi att det bör finnas ett riskgarantilån, vilket skall ersätta lokaliseringsbidrag och sysselsättningsstöd. Detta lån skall vara utformat så att det kan avskrivas eller att återbetalningen kan skjutas upp. Lånet skall ingå i länsstyrelsens allmänna anslag.

Flera talare här har nuddat vid att regionalpolitik också omfattar jordbrukspolitik. Det tycker jag att den verkligen gör i Jämtlands län, ett län där man har en enda tätort och där många människor fortfarande är sysselsatta inom jord- och skogsbruk. För övrigt har vi också en väldigt låg industrisysselsättning inom länet. Därför är det mycket viktigt att antalet sysselsatta inom jordbruket inte minskar, eftersom det i stor utsträckning också inverkar på andra näringar. Därför är det ju en orimlig regionalpolitik, om den bedrivs på det sättet att förutsättningarna för jordbruket försämras, så att man ställer många människor utan arbete och vi får tomma byar, samtidigt som regeringen talar om att man skall ge ökat stöd till industriföretag.

Anf. 81 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! I en regionalpolitisk debatt som denna finns det enligt min mening anledning att ställa sig frågan vad det är som bär upp och utvecklar en region som exempelvis Jämtlands län.

Svaret måste bli att det är ett samspel mellan industri, tjänsteproduktion, jord- och skogsbruk samt kommuners och landstings verksamhet och den infrastruktur som är nödvändig för att möjliggöra försörjning och boende. Alla dessa bitar är beroende av varandra för att en region skall leva och utvecklas.

Hur har det då varit om vi ser tillbaka i tiden?

Första hälften av 1970-talet var balansen mellan offentlig och annan verksamhet relativt bra. Ca 1 000 nya industrijobb skapades. Kommunernas och landstingens utbyggnad satte i gång.

De 1 000 industrijobben försvann under slutet av 1970-talet. Den offentliga sektorn expanderade och många, i synnerhet kvinnor, fick jobb. Jämtlands län var således inget undantag i det industripolitiskt krisdrabbade Sverige. Människor i Jämtland som var helt eller delvis arbetslösa stannade kvar i länet. Något-alternativ fanns ju inte att flytta till.

På 1980-talet stramadades kommunernas ekonomi upp, men de arbetstillfällena som tillkom de första åren fanns fortfarande främst inom den offentliga sektorn. Det är inget fel i det, men eftersom den regionalpolitiska debatten nästan alltid handlar om de alltför få arbetstillfällena inom framför allt industrin, tycker jag att det är bra att blicka tillbaka på hur det har varit.

Från 1982 och framåt har det onekligen hänt en del både i landet och i Jämtlands län. Det finns väl beskrivet i svaret på Nils G. Åslings interpellation. Industriministern nämner teknikspridningsprojekt, utökad högskoleutbildning, torvprojekt i Härjedalen, turistsatsningar osv. Det är bra. Jag skulle själv vilja lägga till t. ex. rekonstruktion av vissa industriföretag. Jag tänkte ta ett exempel från Nils G. Åslings och min hemkommun Krokom.

Under de borgerliga regeringsåren drabbades två stora företag av nedläggning. Det ena var Waplan Mekaniska, det andra var Hissmofors. Waplan som, med dåvarande industriministerns goda minne, såldes ut till ett finländskt bolag fick chansen när vi fick en ny regering. Tack vare en generös politik och duktiga anställda som tog över kunde företaget restaureras och sysselsätter i dag ca 60 personer, vilket är ett efter våra omständigheter stort antal.

Hissmofors massafabrik, den sista i länet, gick i graven för gott. På dess plats står nu bl. a. ett industrihus med möjlighet till högre stöd än normalt för företag som etablerar sig där. Det är vi krokomsbor särskilt glada för.

Herr talman! Lokaliseringen av de mindre högskolorna är egentligen värd mer än de få rader den fått i industriministerns svar. Många var nämligen skeptiska till att regionalisera den högre utbildningen. Hur skulle det bli med kvaliteten? Hur skulle forskningen tillgodoses? Hur skulle man få kompetenta lärare?

I dag är moderaterna ensamma om denna kritik. I Jämtlands län där näringsliv och myndigheter prisar högskolan vågar inte moderaterna driva denna huvudlinje. När man på ort och ställe upplever fördelarna, talar läpparna samma språk som högskolans förkämpar, medan partiets ledande

skolpolitiker har en helt annan uppfattning. Man kan ställa sig frågan vilken moderaternas politik egentligen är beträffande högskolan i Östersund.

När det gäller utbildning skall man inte glömma bort en annan och mer yrkesinriktad sådan. Det är ju så, som flera före mig har sagt, att jord och skog är stora huvudnäringar i vårt län. Därför ligger det nära till hands att plådera för Bispgården och dess skogsteknikerutbildning.

Det råder i dag stor brist på skogstekniker i norra Sverige. Skogsinstitutet bör kunna byggas ut med åtminstone 15 platser. Det var för övrigt ett av Olof Palmes sista uttalanden, vid hans besök i länet den sista veckan han levde.

Låt mig också ta upp några oroande tendenser i utvecklingen. Den inomregionala utvecklingen har under de senaste åren lyfts fram. Ökade länsanslag och beslutsbefogenheter för länsstyrelserna är uttryck för det. Samtidigt har insatserna för mellanregional utveckling tonats ned och delvis ändrat karaktär.

Men syftet med regionalpolitiken är, som också flera har sagt, att utjämna de grundläggande obalanser som uppstår då näringslivet koncentreras till de delar av landet där vinsten av lokaliseringen blir störst. Regionalpolitiken skall alltså korrigera det privata näringslivet, försöka att rubba dess egen inneboende kraft. Men det är inte enbart det privata näringslivet som behöver korrigeras. Också den statliga verksamheten måste inordnas i ett aktivt regionalpolitiskt tänkande. Annars är risken uppenbar att den infrastruktur som samhället på olika vis bygger upp utvecklas på samma koncentrerande vis som det privata näringslivet, och då blir effekten *mångfaldig och till men för skogslänen. Vi ser den här tendensen. Flera talare har varit inne på detta i dag. Vägverket satsar på områden i södra Sverige med hög trafikintensitet, SJ inför intercity-tåg mellan vissa större städer. Televerket satsar där de flesta abonnenterna finns, osv. Detta får som konsekvens att de satsningar som gjorts på t. ex. turism och teknikutveckling i vårt län inte kan få full effekt. Vi behöver en bättre samordning. Jag tolkar industriministerns svar så, att denna samordning skall komma till stånd, vilket är helt nödvändigt för utvecklingen.*

Anf. 82 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jämtlands stora problem har länge varit att Jämtlands industriella bas är för liten. Nu har det hänt en del som gjort problemen ännu större i detta avseende. Jag vill gärna beteckna det som motgångar. Jag tänker på Pilgrimstad, på tidigare Norrlandshus AB i Bräcke, på AB Nordplåt i Östersund – som är försatt i konkurs – och på ett par andra företag som har svårigheter. Detta gör att jag betraktar Jämtlands län som ett av de län, där vi alldeles speciellt måste överväga olika insatser. Jag är medveten om Jämtlands problem, och därför har också regeringen gjort en del insatser. Jag upprepar: länsanslaget har ökat, ett teknikspridningsprogram genomförs, en lång rad företag har fått lokaliseringstöd, vilket har gett inte mindre än 1 000 nya jobb sedan 1982. Det skulle kännas förödande att tänka på vad som skulle ha hänt med Jämtland, om lokaliseringpolitiken inte hade blivit framgångsrik i Jämtland. I Härjedalen har det gjorts en mycket stor satsning på torvutvinningen.

Dessutom är jag väl medveten om att det finns positiva inslag i Jämtland.

Åresatsningen har gett ett mycket bra resultat. Åre är en av de få inlandskommuner som växer. Det är möjligt att vi på nytt kan göra en ordentlig genomgång av Jämtlands möjligheter på turistområdet. Ta en diskussion på nytt mellan industridepartementet och länet beträffande den frågan.

När det gäller östra Jämtland gläds jag åt företaget Zäta-Lyften Produktion AB i Bispgården, vilket från början var ett litet verkstadsföretag med några få anställda men som nu har växt till ett stabilt företag med nära 100 anställda. Det är också internationellt framgångsrikt. Det här exemplet använder jag ofta när jag möter industriledare, som säger att det inte går att satsa på Jämtland, därför att det inte skulle finnas någon utbildad arbetskraft och infrastruktur. Jag pekar alltså ofta på detta företag och framhåller att det går att framgångsrikt utveckla företag också i Jämtland. Jag hoppas att det skall bli många fler framgångsrika företag i ert län. Det här visar också att synen på Jämtland inom många industriföretag och hos många industriledare är denna: det är fråga om ett län där man åker skidor, där det finns småföretag och litet till, men där industrialiseringen är mycket liten, därför att man inte har några utbildningsresurser och inte heller någon bra infrastruktur. Jag menar att regeringens väg är den enda riktiga, och jag tror att jag har stöd av alla politiska partier i Jämtland, nämligen att det gäller att förbättra infrastrukturen och bredda de åtgärder som möjliggör en ökning av industrialiseringen. Vårt program för teknikspridning och kunskapspridning är enligt min mening rätt väg.

Jag är alltså väl medveten om problemen. Vi måste följa utvecklingen i Jämtland mycket noga. Där krävs nybildningar och expansion av många företag, om länet skall kunna få en stabil positiv utveckling. Därför måste vi fortsätta de långsiktiga regionalpolitiska satsningarna, som på sikt kan förbättra förutsättningarna för att man skall kunna utveckla företag, och dra till sig nya, i Jämtland.

Bräcke får nu ett svar av mig i dag. Vi för inte in Bräcke i stödområdet formellt, men Bräcke kommer att få stöd som om det tillhörde stödområde A. Det blir ett generöst samhällsstöd till Bräcke och Pilgrimstad för att möjliggöra för företag att etablera sig där. Bräcke fick efter kraschen med Norrlandshus en fri kvot på 10 milj. kr., som dess värre ännu inte är använd till fullo. Det var ett unikt sätt att ge en kommun ett direkt lokaliseringsbe-
lopp – 10 milj. kr. som man kunde satsa på etablering och utvidgning av företag i Bräcke utan att detta skulle påverka länsanslaget eller några andra anslag.

Jag ser i likhet med herr Åsling också Ströms kommun som en kommun där sådana insatser behövs. Det var också därför som lokaliseringsmedel beviljades till ett hotell i Strömsund. Jag tror att vi måste ta vara på varje chans som ges att utveckla nya företag i Jämtland.

Jag är beredd att svara ja på frågan om förhandlingar med storföretag om etableringar i Jämtland. Det är i så fall Östersund som kommer i fråga. Men detta tillhör inte de lättaste uppgifterna i världen, och jag vet att resultatet av de många försök som Nils Åsling gjorde som industriminister har blivit detsamma som det som jag har fått av många av mina försök, nämligen att det inte blivit några större etableringar till skogslänen.

Jag delar uppfattningen att extra insatser måste göras på det inre stödområdet. De medel som vi använder i Uddevalla och i Malmö är jag beredd att använda också i de sju skogslänen för att åstadkomma etableringar där från de svenska storföretagens sida. Jag kan garantera att ingen möda kommer att sparas när det gäller att arbeta med dessa frågor.

Till det negativa med utvecklingen i Jämtland hör att länet noterade en nettoutflyttning 1985, under det att man 1983 och 1984 hade haft en nettoinflyttning till länet. Inflyttningen ökade faktiskt något under 1985, men utflyttningen ökade ännu mer, därav det negativa nettot. Men till det positiva hör ändå att arbetslösheten har minskat i länet och att antalet personer i beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning inte har ökat. Det finns alltså tecken som tyder på att vi kan se också utvecklingen i Jämtland an med en viss grad av optimism.

Anf. 83 NILS G. ÅSLING (c):

Herr talman! Debatten har nu fortskridit ganska långt, och jag nöjer mig därför med några synpunkter.

År 1985 hade Jämtlands län en nettominskning av befolkningen. Det var ett fint högkonjunkturår, men det var det första året på 15 år som länet hade en nettominskning. Säger oss inte detta någonting allvarligt, nämligen att vi har en växande regional obalans här? Man kan bolla med sysselsättningstal, men här kan ändå påvisas en långsiktig trend. Också frågorna om medelåldern och andelen förtidspensionerade i Jämtland illustrerar ytterligare vad jag har försökt beskriva här i dag.

Jag tackar industriministern för att han är beredd till extra insatser i inlandet, som han sade. Jag tycker att detta skulle manifesteras på något sätt. Det vore värdefullt att få en förhandlingsgrupp i industridepartementet, vars ledamöter vore regeringens direkt ansvariga för de förhandlingsinsatser som måste bedrivas med små och stora företag, om industriministern är beredd att arbeta på samma sätt som han har gjort med framgång i Malmö och i Uddevalla. Mitt ganska modesta krav på industriministern är alltså: Låt oss få ett markerat ansvarstagande från regeringens sida i detta förhandlingsarbete med industrin. Det är ju det som vi saknar.

Det har här talats om att vi skulle vara berättigade till regionalpolitiskt stöd i t. o. m. lika hög utsträckning som Uddevalla och Malmö. Men vad som saknas är alltså den förhandlingsinsats från regeringens sida som i Uddevalla och i Malmö – tillsammans med ett extremt högt statligt stöd, naturligtvis – gav ett gynnsamt resultat. Jag menar att Norrlands inland och Jämtlands län borde komma i åtnjutande av någonting i samma stil.

Jag hoppas också mycket på vad industriministern säger om att vi mellan länsmyndigheterna och industridepartementet mera systematiskt och långsiktigt skulle behöva diskutera turismens roll. Turismen är i dag den stora basnäringen i Jämtlands län. Låt oss ta en diskussion om de långsiktiga perspektiven därvidlag, även bortom 1992.

Anf. 84 INGRID HEMMINGSSON (m):

Herr talman! Margareta Winberg passade här på att påstå att vi moderater är motståndare till de små högskolorna. Samtidigt tyckte Margareta Winberg att det var litet tråkigt att moderaterna egentligen inte riktigt har levt upp till det påstådda motståndet.

Då kan jag säga att det faktiskt inte finns något motsatsförhållande inom partiet i den här frågan. Vi anser att vad man skall åstadkomma när det gäller högskolorna är först och främst kvalitet på utbildningen. De små högskolorna är olika varandra, beroende på vilka län de finns i, och vi anser att högskolelinjerna skall anpassas till länets behov i samarbete med länets näringsliv. Det har vi faktiskt lyckats ganska bra med. Jag tänker t. ex. på den turishögskola som finns i länet. Man håller också på att föra detta resonemang vidare.

Jag vill till industriministern ställa en fråga som jag inte riktigt hann med tidigare. Det gäller samordning, som det talas så mycket om. Man talar om samordning på lokal nivå, och vi har många gånger här i riksdagen motionerat om den berömda Jämtlandsmodellen, som nu har blivit något slags Norrbottensmodell. När man har knappa resurser är det naturligtvis alldeles nödvändigt att man samordnar.

Men vad jag skulle vilja veta är hur den här samordningen på central nivå skall gå till. Den är faktiskt mycket viktig. Vi har flera gånger sagt att vi i Jämtlands län är beroende av beslut från många olika departement. Det får ju inte vara så, att det ena sätter krokben för det andra. Jag var inne på den saken när jag tog upp frågan om skog och jordbruk, som är litet oroande för länet. Därför vill jag alltså fråga industriministern: Hur skall denna samordning ske på central nivå, på departementsnivå, för att man skall få den bästa effekten, för att man skall kunna anpassa besluten till de olikheter som ändå finns inom länen?

Anf. 85 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag sade inte, Ingrid Hemmingsson, att jag tyckte att det var tråkigt att ni inte hade drivit samma linje i Östersund. Jag tycker tvärtom att det är mycket bra, eftersom jag anser att den linjen är väldigt dålig. Vad jag sade var att ni inte vågar driva frågan om att göra högskolan i Östersund till en filial till Umeå universitet.

I detta sammanhang vill jag ta upp frågan vad den högre utbildningen kan spela för roll i en region som Jämtland. När en högskola etableras i ett nytt område, så finns ofta ett uppdämt behov, ett sug efter kunskap och bildning. Människor som aldrig skulle fara 20 eller 30 mil för att få denna kunskap får den plötsligt på närmare håll. Det är inte bara de direkt berörda utan också befolkningen i allmänhet som höjer sin kunskaps- och bildningsnivå genom den lärarkompetens som följer, men också genom att högskolan i sig utgör en kulturbärare. Synen på kunskap förändras – från något nästan vördnadsbjudande för ett fåtal blir kunskapen en möjlighet för allt fler vanliga människor. Det gagnar naturligtvis också en region.

Men högskolan spelar också en annan roll. Genom en växelverkan mellan högskolan och andra myndigheter, näringsliv, kommuner och landsting, kan den hämta kraft för forsknings- och utvecklingsarbete. Den kan även vara en

pådrivare, både i samhällsdebatten och i den näringspolitiska debatten. Det är också till gagn för utvecklingen.

Vi behöver utveckla vidare. Vi behöver i Jämtlands län komplettera med den kunskap som vi saknar – t. ex. när det gäller ekonomi och teknik. Dess bättre har vi nu kommit i gång med detta, bl. a. genom det samarbete med arméns tekniska skola som vi har inlett. Vi är mycket tillfreds med lokaliseringen av den skolan. Jag kan övertyga Ingrid Hemmingsson om att det är högskolans självständighet som gör att den kan spela den rollen och som också gör att den vunnit aktning i alla läger i Jämtlands län. Vore den en filial till Umeå universitet tror jag inte att vi skulle ha haft samma framgång.

Jag vill ta upp ytterligare några saker som är oroande. Vi har mycket hög byggarbetslöshet. Den är 22 %, och prognosen för nästa år är ännu högre, 26 %. Därför har länsstyrelsen i Jämtlands län skickat ett paket till regeringen där man tar upp olika områden: infrastruktur, järnväg, vägbyggnad, osv. Det är fullständigt meningslöst att ställa region mot region, för det gagnar ingen. Men det är uppenbart så att kriserna i Malmö och Uddevalla har förstärkt vår ambition att försöka lösa också Jämtlands problem. Vi ser ju att regeringen förmår lösa ännu större problem än dem som vi har. Vi utgår ifrån att, som vi också hört här, ambitionerna är lika.

Jag skulle vilja ställa en fråga till industriministern om samordningen mellan olika insatser. Kan vi räkna med att de statliga verken får i uppgift att också ha en regionalpolitisk syn i sin verksamhet när det gäller att optimera insatser?

Anf. 86 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag tackar först varmt min företrädare Nils G. Åsling för hans tro på att jag är industriminister även 1992. Det är ett stort förtroende för den socialdemokratiska industri- och regionalpolitiken.

Regionalpolitiken har gett resultat i Jämtland. Sedan mitten av 1982 har närmare 200 företag i länet fått lokaliseringstöd med sammanlagt 240 miljoner i bidrag och 260 miljoner i lån. Det stödet har gett ungefär drygt 1 000 nya arbetstillfällen under perioden 1982–1985. Det är inget dåligt resultat, det är ett bra resultat. Vi kan tycka med hänsyn till Jämtlands problem att det inte är tillräckligt.

Ingrid Hemmingsson ifrågasatte var de nya jobben har skapats. Det är faktiskt så här att huvuddelen av lokaliseringstödet har gått till skogslänen. Drygt 70 % av de företag som har fått lokaliseringstöd ligger i skogslänen. Mer än 80 % av bidragen och lånen har gått till skogslänen. Drygt 65 % av de nya jobben har skapats just med stödet i skogslänen. I absoluta tal rör det sig om 1 100 företag, 1,3 miljarder i bidrag, 700 miljoner i lån och över 6 000 nya jobb totalt i skogslänen. Detta är facit av den socialdemokratiska regionalpolitiken för skogslänsens del sedan oktober 1982. Det är inget dåligt resultat – det är alltså ett bra resultat som har uppnåtts.

Det regionalpolitiska stödet resulterar just nu i allt fler nya arbetstillfällen. Det har gjorts en utredning som statens industriverk offentliggjorde för bara ett par dagar sedan. Dessa beräkningar visar att det skapats nya jobb i allt högre takt till följd av lokaliseringstödet. Enligt företagens egna beräkningar skapades 2 240 nya jobb genom de stödbeslut som fattades under andra

halvåret 1985. Det är en ökning med 90 %, nästan en fördubbling, sedan motsvarande period året dessförinnan, 1984.

Inom regeringskansliet har nu organisationen för det regionalpolitiska arbetet förstärkts. En särskild beredningsgrupp för samordning av det regionalpolitiska arbetet mellan olika politikområden har inrättats. Det är statssekreteraren i industridepartementet som är ordförande i gruppen. Avsikten är att ge de regionalpolitiska frågorna en ökad tyngd i arbetet inom olika politikområden. Då faller det sig naturligt, rimligt och riktigt att också verk och myndigheter kommer in i sammanhanget. Jag hoppas naturligtvis att just detta organ skall leda till att de olika områdena tar ett ökat regionalpolitiskt ansvar.

Ingrid Hemmingsson tog så upp utvecklingen för småföretagen. Jag har från denna talarstol gång på gång talat väl om småföretagen, men jag har också talat om hur betydelsefull regeringens ekonomiska politik och industripolitik har varit för små företag. Den allmänna ekonomiska utvecklingen sedan 1982 har gynnat småföretagen. De små och medelstora industriföretagen har sålunda uppnått den högsta lönsamhetsnivån sedan mitten av 1970-talet. Investeringarna har under den senaste treårsperioden ökat med 20 %. Efter att de under perioden 1979–1982 minskade med 20 % har vi alltså fått en lika kraftig ökning. Småföretagens soliditet har också förbättrats.

Det är alltså fel, som jag har sett att man gör här och var, att säga att den ekonomiska politiken och industripolitiken inte skulle ha varit till fördel för småföretagen. Just småföretagen har i mycket stor utsträckning tjänat på regeringens industripolitik och ekonomiska politik.

Vi har också kunnat notera en mycket kraftig ökning av antalet nyetablettingar, och det tycker jag är väldigt glädjande.

Margareta Winberg tog upp frågan om skogsinstitutet i Bispgården. Låt mig säga följande. Regeringen är väl medveten om behovet av fler skogstekniker. Det är också viktigt bl. a. med hänsyn till den ökade aktivitet som vi kräver i skogsbruket för att klara råvaruförsörjningen. Jag lovar att efter debatten ta upp denna fråga med jordbruksministern.

När den socialdemokratiska regeringen tillträdde hösten 1982, blev huvuduppgiften att rätta till landets katastrofala ekonomiska situation, och det kunde endast ske genom en kraftfull satsning på att expandera industrin. Denna politik har lyckats, men den har naturligen i högre grad gynnat de regioner i landet som haft den mest utbyggda industrin. Därför har bl. a. storstadsregionerna *antalsmässigt* gynnats mer av den sysselsättningsökning som ägt rum – även om skogslänen och övriga län har fått en relativt sett lika god förbättring.

För att vi nu skall kunna använda de regionalpolitiska satsningarna, måste vi diskutera bredare satsningar. En sådan satsning är en bred diskussion mellan industridepartementet och länsstyrelsen i Jämtland om turistnäringen, men jag är också öppen för andra förslag som kan stärka en positiv utveckling av Jämtlands län.

Prot. 1985/86:104
1 april 1986

*Om befolknings-
utvecklingen
i Norrlands
inland, m. m.*

Anf. 87 NILS G. ÅSLING (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka Thage Peterson för dessa kompletteringar i den debatt om Jämtlands län och Norrlands inland som vi har haft denna sena timme.

Thage Peterson säger att lokaliseringstödet till sin huvuddel har gått till skogslänen. Ja, det är riktigt, men vad som konstituerar en regionalpolitik är ju också så många andra insatser – kommunikationer, frisläpp av investeringsfonder osv. Vi har i Uddevalla och Malmö fått en demonstration av hur man kan använda sådana komponenter.

Vad jag har försökt säga, herr industriminister, är att när staten är beredd att satsa 3 à 4 miljarder i statligt stöd i Uddevallaregionen, på Sveriges framsida, så är det klart att man frågar sig vilka proportionerna är, om lokaliseringstödsramen – det är ju än så länge inte fråga om utnyttjandet – för skogslänet är 1 miljard.

Det är denna brist på proportioner i samhällets insatser för den regionala balansen som industriministern inte har lyckats klara ut under denna långa diskussion. Det är den jag vänder mig emot. I anknytning till en tidigare debatt vill jag framhålla att jag inte vänder mig mot att man gör insatser i Malmö och Uddevalla – tvärtom, det är bra – utan det är bristen på proportioner och på principer som är så besvärande för tilltron till regeringens industri- och regionalpolitik.

Jag hörde med tillfredsställelse att industriministern kräver ökad aktivitet i skogen. Låt mig avslutningsvis säga: Ta då upp den aktivitet som Fälldinregeringarna bedrev, nämligen att komplettera enskilda fastigheter eller bilda enskilda skogsbruksfastigheter i glesbygd. Nu har ju industriministern hela befälsrätten över domänverkets skogsinnehav, och då finns ju också den formella möjligheten för industridepartementet att ta upp den tanke som vi hade ganska stor framgång med i Fälldinregeringarna och som vi nu kan se har höjt aktiviteten i skogsbruket och skapat sysselsättning i den genuina glesbygden.

Anf. 88 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag vill något kommentera Nils G. Åslings sista inlägg.

Det innebär inte någon brist på principer eller brist på linjer i regeringens industripolitik och regionalpolitik när vi gör satsningarna i Uddevalla och Malmö. Man måste komma ihåg följande: Uddevalla- och Malmöinsatserna är nödvändiga engångsinsatser för att klara av en helt nödvändig omstrukturering av en industribransch, i det här fallet varvsindustrin. Jag tror att vi är överens om, Nils G. Åsling och jag, att det är helt omöjligt att fortsätta köra varvspolitiken som vi har gjort. Över 35 miljarder har vi under en tioårsperiod satsat på varven. Skall vi nu rå med människorna, kommunerna och regionerna på att göra denna kraftiga omstrukturering, är det helt nödvändigt med insatser i dessa regioner.

Dessa insatser i Malmö och Uddevalla har gjorts utan att vi tagit en enda krona från regionalpolitiken i övrigt. När man angriper satsningarna i Uddevalla och Malmö gör man det felet att man tror att pengar har tagits ifrån regionalpolitiska medel som varit avsedda för Bergslagen eller skogslänet. Men det har inte tagits en enda krona från dessa konton.

I stället förhåller det sig så att de regionalpolitiska anslagen har mer än fördubblats sedan 1982. Nästan en ny miljard per år går nu till regionalpolitiska satsningar i skogslänen och stödområdet. Dessa nya pengar har tagits fram i ett hopplöst budgetläge som de borgerliga regeringarna försatte Sverige i.

När alla andra områden fått dra ner sin verksamhet och spara pengar, har de regionalpolitiska anslagen tvärtom ökat. Regeringen har prioriterat regionalpolitiken. Därmed kan vi också, herr talman, fortsätta att ha en mycket hög aktivitet när det gäller regionalpolitiken.

Även om det nu sker till Ingrid Hemmingssons förtret vill jag en gång till sammanfatta med att säga: De regionalpolitiska stödinsatserna har gett resultat. Från slutet av 1982 fram till i dag har regionalpolitiskt stöd lämnats till nyetableringar och utvidgningar som givit oss 13 000 nya arbetstillfällen, varav huvuddelen eller 65 % i skogslänen. Det är ett bra resultat. Varför förringa det resultatet? I stället borde ni stå upp och säga: Detta är ett utmärkt resultat – gå vidare på den vägen!

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på interpellation 1985/86:138 om befolkningsutvecklingen i skogslänen

Anf. 89 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Karin Israelsson har frågat mig

- vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att motverka den alarmerande utflyttningen från skogslänen,
- vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förbättra sysselsättning och utveckling i skogslänen samt
- vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förbättra arbetsmöjligheterna för ungdomen i Västerbottens inland.

Befolkningsutvecklingen i skogslänen och i vissa andra län inger oro. Samtidigt är det viktigt att notera de positiva sidorna i utvecklingen i dessa län med fler i arbete och färre arbetslösa.

Regionalpolitiken har givit resultat. Sedan slutet av år 1982 har det regionalpolitiska stödet medverkat till över 13 000 nya arbetstillfällen, varav det stora flertalet i skogslänen. Den socialdemokratiska regeringen har prioriterat regionalpolitiken. Trots det ansträngda budgetläget har vid inget tillfälle besparingar aktualiserats på det regionalpolitiska området. I stället har de regionalpolitiska anslagen fördubblats sedan budgetåret 1982/83. Samtidigt har regionalpolitiken i ökad utsträckning inriktats på åtgärder för att främja kunskapsuppyggnad och teknikspridning liksom produkt-, marknads- och företagsutveckling. Till detta kommer särskilda satsningar i regioner som drabbats av omfattande strukturförändringar, bl. a. Norrbotten och Bergslagen.

Anslagen till Västerbottens län för regionala utvecklingsinsatser har sedan budgetåret 1982/83 ökat från 40 milj. kr. till 58 milj. kr. innevarande budgetår.

Sedan den 1 juli 1982 har lokaliseringstöd lämnats till drygt 170 företag i länet med sammanlagt 250 milj. kr. i bidrag och 72 milj. kr. i lån. Stödet beräknas ha medverkat till nyanställningar av 900 personer. Dessutom har sysselsättningsstöd lämnats med 33 milj. kr. till företag i länet som ökat sin personal med sammanlagt 630 årsarbetskrafter. Dessa sysselsättningsciffror överlappar delvis varandra, men de visar ändå att det regionalpolitiska stödet haft en god effekt.

Utöver dessa satsningar vill jag också nämna det stöd som regeringen lämnat till några särskilda projekt i länet. Det gäller Uminova och industriellt utvecklingscentrum (IUC) i Umeå resp. Skellefteå till vilka regionalpolitiskt stöd lämnats för kunskapsuppbyggnad och teknikspridning. Jag vill också erinra om de 20 milj. kr. som satsas av regionalpolitiska medel för att stödja uppbyggnaden av en förstärkt forskning och utbildning inom det biotekniska området vid Umeå universitet.

Regeringen har gjort och gör, som jag redovisat, betydande insatser för att stärka näringslivet och sysselsättningen i skogslänen och i Västerbottens län – insatser som också gagnar ungdomen.

För att ytterligare stärka slagkraften i de regionalpolitiska insatserna pågår för närvarande ett omfattande arbete för att utveckla regionalpolitiken på en rad områden. Det gäller förbättring av infrastrukturen i skilda regioner, ökad regionalpolitisk samordning mellan olika politikområden, ökad decentralisering av arbetsuppgifter inom den statliga förvaltningen, insatser för att sprida expansionen inom den privata tjänstesektorn från Stockholmsområdet till andra delar av landet och för att främja utvecklingen inom turismnäringen i skogslänen samt att få utbildningen så inriktad och utformad att den kan stödja en positiv näringslivsutveckling i skilda regioner.

En utveckling av regionalpolitiken på dessa områden kommer att stärka näringslivet och sysselsättningen i skogslänen och då också i Västerbottens län och dess inland. Därmed skapas också bättre arbetsmöjligheter för ungdomen i länets inland.

Anf. 90 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min interpellation. Av svaret framgår att regeringen delar min och många oro över den befolkningsutveckling som sker i främst Västerbottens inland. Men jag ser inte den positiva utveckling som industriministern tycks se i att en lägre andel är arbetslös och att allt flera har arbete. Verkligheten talar ett annat språk. Enligt prognoser kan man se att arbetslösheten i inlandet kommer att sjunka något, men det beror inte på ett växande näringsliv utan det är följderna av den befolkningsminskning som denna länsdel är utsatt för. I de arbetsföra åldrarna 16–64 år minskade antalet bosatta i inlandet med drygt 800 personer, och den förväntade minskningen 1986 beräknas till 600–700 personer.

Arbetslösheten varierar starkt inom länet. I januari var andelen öppet arbetslösa i Sorsele 7,4 %, i Dorotea 6,4 % och i Storuman 6,0 % – högt över riksgenomsnittet. Att siffrorna inte är högre kan väl antas bero på att många i arbetsför ålder har tvingats att flytta till andra delar av landet där efterfrågan på arbetskraft är stor. I kuststäderna är arbetsmarknadssituationen betydligt

bättre, och en viss utflyttning dit sker naturligtvis även från inlandet. Detta är den inomregionala obalans som råder i Västerbotten.

Inlandskommunernas åldersstruktur har starkt förskjutits så att andelen äldre starkt överstiger riksgenomsnittet. Detta är redan i dag en verklighet, mycket beroende på den flyttningsvåg som drog genom dessa trakter under 1960-talets mitt och i början av 1970-talet. Redan hårt drabbade bygder hotas nu igen av den förnyade flyttningsvågen.

Situationen har ytterligare förvärrats för Västerbottens del sedan jag ställde min interpellation till industriministern. Boliden Mineral har aviserat att man måste minska antalet anställda för att klara fortsatt drift. Detta drabbar även Stekenjokkgruvan, som är den enda arbetsplats som finns för dem som bor i den delen av Vilhelmina kommun. Även i Rönnskär kommer betydande förändringar att genomföras, vilket i sin tur medför att entreprenadföretag och legotillverkare kommer att sakna arbete. Nyanställningar kommer inte att ske, och avskedanden kommer att bli aktuella. I Malå har SGAB redan varslat och avskedat personal, och företagets fortsatta existens beror på dess möjligheter att få prospekteringsmedel. Om inte behovet av dessa medel tillgodoses, kommer mineralfyndigheter ej att kunna spåras, och gruvnäringen i Västerbotten kommer att sakta dö ut.

Detta måste ändå vara en stor anledning till oro för landets regering. Här kan staten bevisa att man är beredd att ta ett regionalpolitiskt ansvar, samma ansvar som man kräver av privata företag, t. ex. av ägarna till Stensele Mekaniska Verkstad, som nu hotar med att dra in produktionen och friställa personal.

Vad tänker industriministern och regeringen göra för att rädda gruvdriften i Stekenjokk och gruvnäringens framtid i Västerbotten?

Industriministern pekar på att man hela tiden har höjt olika anslag till regionalpolitiska insatser. Det är bra, och det kan möjligen gälla de här anförda anslagen. Men det finns andra inslag i regionalpolitiken som rönt ett annat öde. Antalet personer i beredskapsarbete har mer än halverats under 1985 jämfört med året dessförinnan. Detta har tvingat fram en annan prioritering. Beredskapsarbetsvolymen har minskat, och det är främst de som riskerar att utförsäkras från arbetslöshetskassan som får beredskapsarbete. Vidare saknas det möjlighet att bygga skogsbilvägar med stöd av beredskapsmedel.

Investeringsarbetena har minskat kraftigt under 1983 och 1984. Med anledning därav och då antalet anläggningsarbeten i länet sjunkit stod 30 % av åkeriföretagens fordon stilla. Denna vinter är investeringarna ännu lägre. För nästan hälften av entreprenadmaskinerna saknas nu uppdrag.

Jordbrukssektorn svarar tillsammans med skogsbruket för 10–15 % av sysselsättningen i några av inlandskommunerna. Under 1985 minskade antalet enheter för animalieproduktion från 2 100 till 1 960. Det är rimligt att anta att ett hundratal jordbruk kommer att avvecklas under 1986. Det är främst inlandsjordbruket som drabbas, varav följer att mejerier och slakterier kommer att sakna underlag och troligtvis måste läggas ner.

Inom den statliga sektorn kommer antalet sysselsatta att minska. Mellan 50 och 100 personer främst i Umeå kommer att förlora sina arbeten. Det är i första hand administrativ personal, och då främst kvinnor, som drabbas.

Även tjänster ute i länet dras in. Polisväsendet, kronofogdemyndigheten, SJ och vägverket är exempel som klart visar att man från statens sida inte tar tillräckligt regionalpolitiskt ansvar.

När det gäller industribyggandet har de ställda förväntningarna inte infriats. Ett tiotal projekt, som planerats att genomföras med regionalpolitiskt stöd, har inte påbörjats. En av orsakerna har varit att förväntade statsbidrag uteblivit. Det råder därför för ett flertal projekt stor osäkerhet om huruvida investeringarna kommer att genomföras. Utöver detta har några av de investeringar som tidigare diskuterats av större, etablerade företag ej kommit till stånd, vilket kommer att ytterligare bidra till en låg investeringsnivå under den närmaste tiden.

Detta är den faktiska verklighet som Västerbottens inland befinner sig i.

Jag vill nämna några förslag till åtgärder:

Ta bort krånglet när det gäller lokaliseringsslån och bidrag!

Öka anslagen till glesbygdsstöd!

Se till att vi får behålla statsbidragen till länstrafiken!

Fullfölj planerna på ett flygfält i Gunnarn!

Ge SGAB i Malå prospekteringsuppdrag!

Intensifiera malmletningen i Stekenjckkområdet!

Sprid statliga arbetstillfällen över länet!

Inför ett rättvisare statsbidragssystem i stället för det nuvarande, som låter det mesta, per capita, gå till storstäderna – det gäller KBT, barnomsorg och äldreomsorg!

Sänk arbetsgivaravgifterna i stödområde A!

Jag frågar: Är industriministern beredd att arbeta för att detta genomförs i Västerbottens län?

Anf. 91 HANS DAU (m):

Herr talman! Det är fantastiskt att höra industriministerns svar på Karin Israelssons och andras interpellationer. Jag tycker nästan att det som industriministern håller på med liknar besvärjelser. Han säger i de olika svaren att regionalpolitiken har givit resultat. Nästan som om det vore från en grammofonskiva har vi fått höra industriministern upprepa att vi har fått 13 000 nya arbetstillfällen. Den socialdemokratiska regeringen har prioriterat regionalpolitiken, det regionalpolitiska stödet har visat sig ha en god effekt, osv. Så har industriministern prisat sina insatser. Han säger också: Se på resultaten! Erkänn att de är positiva! Men det är väl just därför att alla inte är överens om att det är positivt som vi har denna interpellationsdebatt. Det är ju inte bra i skogslänen. Jag tycker att Thage Peterson skall vara mer ödmjuk och verkligen lyssna på folk i dessa bygder. Vi som kommer från skogslänen och representerar väljarna där har fått absolut motsatta signaler mot dem som Thage Peterson kommer med och som går ut på allt är bra, att resultatet av regionalpolitiken är bra. Människorna i Västerbotten och vi som företräder dem tycker att det är precis tvärtom. Jag har varit politiskt verksam i 20 år, och jag har aldrig någonsin tidigare erfarit att människorna varit så allvarliga och bekymrade över läget.

I t. ex. Bjurholms kommun minskade befolkningen i fjol med nära 3 %, och det är inte första året. I Skellefteå kommun, som är en industrikommun,

minskade befolkningen på grund av utflyttning och det i en industrikonjunktur som är en av de kraftigaste vi haft på många år. I min egen hemkommun ökade befolkningen mellan 1976 och 1982 från 7 500 till 8 100. Under de senaste tre och ett halvt åren har vi nu snart förlorat denna ökning.

Bidragspolitiken har enligt moderaternas uppfattning helt misslyckats, om man ser på resultatet. Industriministern och andra socialdemokrater som deltagit i debatten här i dag räknar på det sättet att om man har ökat bidragen – man har fördubblat dem, säger industriministern – har man nått framgång. Men det är väl inte bidragens storlek som visar på framgång, utan det är väl resultatet i befolkningsutvecklingen som man måste gå efter. Det är väl hur människorna i dessa områden upplever situationen som borde vara resultatet. Vi moderater menar att bidragen måste ändras. Vi måste i stället få generella insatser. Det staten eller samhället skall satsa på är infrastrukturen, men i övrigt bör förutsättningarna förbättras för företagen och näringslivet. Det har givits många goda uppslag här i dag – jag skall inte ta upp tiden med att räkna upp alla en gång till.

En av de saker som företagen i inlandet är oerhört bekymrade över är beskattningen. Då man skall anställa en företagsledare eller någon person i ledande ställning inom den offentliga sektorn, har denne oftast en partner med sig som inte kan få arbete på grund av den begränsade arbetsmarknaden i dessa områden. Eftersom det beskattningssystem vi har innebär att man inte får betala skatt efter bärkraft när bara en i familjen har inkomst, tar man inte jobbet, och verksamheten får inte den utveckling den borde ha.

Erik Holmkvist berörde småföretagens situation. Det är inte nödvändigt att ta upp den frågan igen.

Nedsättning av arbetsgivaravgifterna i Norrbotten är någonting som vi moderater har talat för. Men man kan samtidigt fråga sig: Är det nödvändigt att ha en så stor nedsättning i Luleå samtidigt som Sorsele, Dorotea och Vilhelmina inte får någon nedsättning alls av arbetsgivaravgifterna? Jag tror att man måste använda den metoden över större områden och framför allt i inlandet.

Överlåtelse av företag har industriministern och jag diskuterat tidigare i dag. Där finns det väldigt mycket att göra. Nils G. Åsling efterlyste en förhandlingsinsats. Jag tycker att man från regeringens sida skulle kunna göra väldigt stora insatser på det här området, om man förhandlade samtidigt som man sänkte skatterna och ändrade villkoren vid företagsöverlåtelse och över huvud taget vid företagande.

Energiskatterna slår mycket hårt i Norrland. Där har vi ett kärt klimat och långa avstånd. Nu har vi möjlighet att få minskade kostnader tack vare att oljepriserna går ned. Men vad händer? Jo, vi får högre skatter igen. Vi får inte ens tillgodoräkna oss fördelarna av sänkta oljepriser.

Löntagarfonderna och deras effekter på glesbygden har belysts. Olof Palme var i Åsele i valrörelsen och talade om någonting som kallades Robin Hood-skatt. Det skulle vara värdefullt för inlandskommunerna. Samtidigt höjde den socialdemokratiska majoriteten i landstinget skatten med en krona och tog tillbaka i stort hela effekten av Robin Hood-skatten.

Om man tittar på de tio mest skattetyngda kommunerna i landet finner man att fem ligger i Västerbotten. Jag tycker att industriministern skall sluta

med självbedrägeriet att allting gått bra. Vi får aldrig någon förbättring, om inte regeringen erkänner att allting inte är så bra.

Anf. 92 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har i ett tidigare inlägg berört ett tiotal viktiga punkter. Därför kan jag nu övergå till att diskutera några andra frågor.

Länsarbetsnämnden i Västerbotten har presenterat en prognos för andra halvåret 1985 och för 1986. Av denna rapport framgår följande. Om arbetskraftsefterfrågan i andra landsändar ger upphov till samma utflyttning från länet som var fallet under fjolåret, tror man sig kunna hålla arbetslösheten på ungefär 3,6 %. Det här är egentligen en skrämmande läsning. Utflyttningen har varit väldigt snabb. Nu bygger den statliga myndigheten sina prognoser på grundval av goda konjunkturer och en fortsatt stark utflyttning. Det är detta som leder till det här förödande resultatet. Det är ju framtidsfolket som flyttar.

Sedan vill jag säga någonting om nedsättningen av arbetsgivaravgifterna. Tycker verkligen industriministern att det är rättvist att Sorsele, Jörn, Åsele, Dorotea och andra utsatta kommuner skall ha 10 % högre arbetsgivaravgifter och därmed i princip ett 10 % högre kostnadsläge än t. ex. Luleå? Skall man inte se till behoven och göra jämförelser mellan olika kommuner? Fjällkommunerna i Västerbotten har det bekymmersamt.

Så ytterligare en fråga som jag vill ta upp. Den regionalpolitiska utredningen föreslog att 30 milj. kr. skulle satsas på träteknikutveckling i Skellefteå. En enhällig regionalpolitisk utredning kom med detta goda förslag. Skog och träförädling betyder ju väldigt mycket, inte bara i Västerbotten utan i hela Norrland. Jag måste säga att jag beklagar att inte just det här förslaget vann industriministerns gehör. Men jag hoppas att industriministern efter denna debatt är beredd att på sin kammare tänka igenom detta, för det här ger många jobb och stora exportinkomster. Långsiktigt blir också resultaten goda.

Nils G. Åsling nämnde jordbruket. Förhållandena är desamma i mitt hemlän. Jordbruket är nämligen på väg att rasa samman. Det är faktiskt så, att jord och skog betyder mera i Västerbotten – om man ser till befolkningen där – än i något annat län. Uppemot en tredjedel av all sysselsättning härstammar från just jord och skog.

Jag vänder mig nu till Thage Peterson i dennes egenskap av regeringsmedlem. Riksdagen har enhälligt beslutat att jordbruket skall bibehållas i oförändrad omfattning i Norrlandslänen. Som regionalpolitiskt ansvarig minister har Thage Peterson all anledning att övertyga jordbruksministern och regeringen i övrigt om att regeringen måste leva upp till vad riksdagen har beslutat i denna fråga.

En annan fråga gäller den kommunala skatteutjämningen. Denna ökade under de borgerliga regeringarna från ca 2 till 10 miljarder kronor. Nu föreligger ett nytt förslag, genom vilket de mest utsatta Norrlandskommunerna skulle tillföras pengar. Tyvärr måste vi konstatera att det är ett förslag som regeringen har behagat lägga på is. Ur regionalpolitisk synpunkt är det inte bra. Det är inte rimligt att det kommunala skatteuttaget i de mest utsatta kommunerna skall vara 8 kr. högre än i de bäst ställda kommunerna, när de

förstnämnda kommunerna trots detta ger en sämre kommunal service. Detta har mycket att göra med en balanserad regionalpolitisk utveckling.

Jag vill sedan ta upp länsanslagen. För nästa budgetår föreslås 488 milj. kr., medan centern har föreslagit 750 milj. kr. Det vore nog rätt bra om det kom en liten signal till den socialdemokratiska gruppen i arbetsmarknadsutskottet, eftersom jag är övertygad om att den skulle välkomna en ökning av detta anslag.

Till sist: Industriministern var inne på detta med Volvo och SAAB. I ett frågesvar sade Feldt att av de 25 miljarderna i frisläppta investeringsfonder går 2 % till stödområdena och tillfälliga stödområden. 98 % går till en fjärdedel av riket, och 2 % går till tre fjärdedelar av riket. Det är icke tillfredsställande.

Anf. 93 ULLA ORRING (fp):

Herr talman! Vi har länge diskuterat de regionalpolitiska frågorna, och jag vill återkomma till en del av vad jag nämnde här på förmiddagen. Det är bra att industriministern nu talar om att regionalpolitiska rådet kan och bör bli aktivare. Min förhoppning är att det blir en samordning mellan de insatser som behöver göras ute i våra län.

I Västerbotten finns det i dag mellan 9 000 och 10 000 personer som är utan fast arbete. Det behövs sålunda ökade resurser på en rad olika områden för att sysselsättningen skall kunna öka och för att en hygglig regional utveckling skall kunna nås. Ny teknik och teknikspridning har nämnts i debatten som framtidssatsningar, och jag delar den uppfattningen. Även i vårt län sker en utveckling på det området, framför allt i Skellefteå med Skeria och i Umeå med Uminova, som också industriministern har nämnt.

Det krävs även resurser för liknande teknikspridning i inlandet. Här finns verkligen utrymme för insatser. Hur skall framtiden annars gestalta sig för de små kommunerna i inlandet, som redan i dag har avtappats ungdomar i alltför stora skaror? När man reser i Västerbottens inland ser man att detta är ett enormt stort problem, med den hopplöshet som breder ut sig, trots att många försöker stimulera till nya arbeten.

Jag vill instämma i vad som tidigare har sagts om jordbruket och dess betydelse i vårt län Västerbotten. Det finns djupa spår efter den dåliga skörden föregående år. Man räknar med att 200 brukningsenheter läggs ner varje år, och det är inte bra. Det vore fint om regeringen snabbt kunde gå ut och tala om att jordbruken i inlandet behövs. Människorna där upplever det inte så för närvarande, med den hårda reglering som de råkar ut för.

Folkpartiet har krävt en höjning av Norrlandsstödet, dvs. en uppräknig av PM-index. Jag vill fråga: Är regeringen beredd att gå bönderna till mötes i denna viktiga fråga, speciellt bönderna i inlandet?

Vägbygget i länet har minskat till en alltför låg nivå. Bygget med ordinarie medel behöver fördubblas. Det finns en beredskapslista för färdigprojekterade objekt, beräknade till 240 milj. kr. Kommer regeringen att medverka till ett ökat vägbyggande?

Det finns ett behov, som jag tidigare har sagt, av ett samlat uppträdande. För närvarande vet inte den ena handen vad den andra gör. Postverket, t. ex., drar in sina små postkontor medan samhället i övrigt satsar på

industrihus. Den här ekvationen går inte ihop.

I april 1985 uppvaktade länsstyrelsen och landstinget riksdagens arbetsmarknadsutskott. Man framförde då synpunkter om de stora avstånd vi har i Västerbottens län, den sneda åldersfördelningen, teknikereftersläpningen, underindustrialiseringen, m. fl. förhållanden som är för oss väl kända. Man framhöll då att om inga omfattande centrala insatser gjordes skulle dessa områden riskera att även fortsättningsvis få behålla sin roll som råvaru- och arbetskraftsleverantörer. Detta sades från ansvarigt håll i länet, av länsstyrelse och landsting.

Ett år har gått efter denna kraftiga påtryckning från länet. Men har det skett någon förbättring? Trots det industriministern här har redovisat visar arbetsmarknaden att läget kraftigt har försämrats. SMV i Stensele, Boliden Mineral, SJ och postverket rationaliserar och jordbrukskrisen fortsätter.

Utflytningen från länet fortsätter i ökande grad. 1984 lämnades starthjälp till 1 490 västerbottningar, de som flyttade från länet. 1985 fick nära 1 800 den här s. k. hjälpen, dvs. 300 fler än 1984.

Vad väntar då den arbetssökande som kommer hit till Stockholm? För det är huvudsakligen hit stegen styrs. Jo, arbetsförmedlare finns på plats vid Stockholms central när den sökande kommer. De tilltänkta arbetsplatserna uppsöks. Det finns jobb – men ingen bostad. Rådet blir att flytta in hos kompisar från samma trakt, som flyttat till storstaden. Det är lätt att inse vilken svår situation som en ung människa står inför. Jobb men ingen bostad i storstaden. Alternativet är att stanna kvar i bygden med bostad, men utan jobb. Det är som att välja mellan pest och kolera.

Folkpartiet kräver en samlad plan för ett förenklat regionalpolitiskt stöd. Jag hoppas att vi efter den här debatten skall kunna samsas om tagen, för det gäller vårt inlands överlevnad.

Anf. 94 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Hans Dau gjorde ett mycket märkligt inlägg. Jag måste få fråga: Varför måste man förneka eller förringa fakta? Varför skall man förtiga de framgångar som politiken har på olika områden? Skall jag verkligen gråta över att lokaliseringpolitiken har gett 13 000 nya jobb, att 900 jobb har skapats i Västerbotten? Skulle jag vara ledsen över att arbetslösheten har gått ned i skogslänen sedan de borgerliga åren? Skulle jag vara ledsen över att sysselsättningen har ökat i skogslänen under de senaste åren? Varför är Hans Dau ledsen och bedrövad över framgångarna?

Jag har inte sagt att allt är bra eller att allt det som har gjorts räcker till. Tvärtom har jag denna långa dag upprepat i interpellationssvar efter interpellationssvar att befolkningsutvecklingen i skogslänen inger oro och att regeringen tar detta på allvar. Jag har i nästan alla svar påpekat att vi måste göra nya insatser och anstränga oss ännu mer. Det verkar som om Hans Dau inte har begripit någonting av den här debatten. Helt plötsligt säger han att staten ger för mycket bidrag. Samtidigt skall industriministern förhandla med företagen och få dem att förlägga verksamhet i skogslänen. Men det skall ske utan pengar och bidrag! Har aldrig Hans Dau förhandlat med storföretag, med kapitalister, någon gång? Inte skulle de fundera på Västerbottens inland om det inte utgick ett regionalpolitiskt stöd. Jag har aldrig träffat någon

verkställande direktör i industrin som inte först ställt frågan: Vad får jag för det?

Nu angriper Hans Dau både regionalpolitiken och bidragsgivningen. Det är samma argumentation och dubbelmoral som han hade i förmiddags när vi diskuterade företagsförvärven. Hans Dau sade då att vi skall ha å ena sidan fria kapitalrörelser och å andra sidan en skärpt lagstiftning. Någon mätta måste det väl ändå vara på dubbelmoralen och på vad man tillåter sig att säga från riksdagens talarstol.

Jag beklagar att Karin Israelsson föll in i förmiddagens svarta debatt när hon bara beskrev sitt hemlän i mörka och dystra färger. Det fanns ingen utvecklingsoptimism, ingen enda formulering om att hon trodde på Västerbotten. När jag lyssnade på allt det elände som Karin Israelsson beskrev fanns i Västerbotten ställde jag osökt frågan om någon över huvud taget vill leva och bo i Västerbotten. Är det någon som bor där i dag? Hur kan man bo i ett sådant län som inte har gjort några framsteg och inte sett någon utveckling som är positiv för människorna som bor i länet? Jag varnade för detta i eftermiddags, jag varnade för det farliga i att beskriva sitt hemlän så här dystert. Det underlättar inte att få företag att etablera sig i Västerbotten och det underlättar inte att få forskare och vetenskapsmän – som vi behöver – både till Umeå och till Skellefteå.

När det gäller nedsättningen av socialavgifterna pekar fru Israelsson i sin interpellation på att socialavgiftsnedsättningen inom Norrbotten och i Luleå- och Piteåområdet ger en konkurrenssituation med Västerbottens inland. Jag tror att det är så. Detta blir effekten av att man nägonstans måste göra en gränsdragning.

Jag redovisade i riksdagen när jag lade fram förslaget att insatsen i Norrbotten kommer att skapa avundsjuka och gränsproblem i Västerbotten. Denna fråga har vi diskuterat och övervägt grundligt i samband med den regionalpolitiska propositionen. Min ståndpunkt är nu att vi bör hålla fast vid den nuvarande avgränsningen till Norrbottens län och inte göra någon utvidgning i systemet vare sig geografiskt eller branschmässigt. Det är riktigt att riksdagens beslut får ligga fast några år, och sedan får vi göra en utvärdering för att se om vi skall ha kvar systemet och vilka förändringar som skall göras. Jag har diskuterat detta med länsstyrelsen i Västerbotten som har uppvaktat i frågan och som nu har påtagit sig att följa utvecklingen i länet och rapportera in negativa effekter för näringslivet i Västerbottens län.

Börje Hörnlund tog upp många frågor som jag gärna skulle vilja se också i en senare interpellations- eller frågedebatt. Men det finns en fråga där jag tycker att han har rätt, och jag beklagar att vi inte kunde föra den till beslut. Det är satsningen på ett trätekniskt centrum i Skellefteå. Men sista ordet är inte sagt i denna fråga, och jag hoppas att kunna lösa den på ett för Västerbotten positivt sätt. Vi bereder nu en ansökan, och jag inser att det skulle vara värdefullt för Västerbotten, för Skellefteå och för industrin som helhet att få till stånd detta centrum. Vi undersöker vad vi kan göra för att åstadkomma en insats för att förverkliga det.

Anf. 95 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! När jag i dag talar för Västerbotten, industriministern, talar jag för min hembygd och mina väljare. Industriministern talar för företagare som skall satsa på Västerbotten. Jag tyckte att industriministern kanske något överbetonade den positiva bilden av Västerbotten.

Tyvärre medger inte sex minuters taletid alltför stora och vida utläggningar. Jag tyckte att det var viktigt att poängtera vilka problemområden som vi har i framför allt inlandet, där jag som boende vet att man känner stor oro. Man ser arbetslösheten rakt i ansiktet, man ser indragningarna och man ser att den regionalpolitik som den nuvarande regeringen bedriver inte har de effekter som den önskar att politiken skulle ha. Därför kan det verka väldigt dystert och mörkt.

Men det finns goda förutsättningar att åstadkomma saker av det underlag som finns i Västerbotten och i dess inland. Vi vill hjälpa regeringen på vägen med att hitta former för att få en positiv utveckling. Det är också farligt att som i Kejsarens nya kläder bara säga att allting är bra, för så är det faktiskt inte i verkligheten.

När jag lyssnat på dagens debatt har jag också uppmärksammat att industriministern har ett stort intresse i lokala projekt. Detta intresse saknas när det gäller Västerbottens inland. Industriministern har inte aviserat något besök i inlandet eller på något vis tagit del av den oro som vi känner inför Boliden Minerals och SGAB:s utveckling.

Vi kräver en samordning av insatser. Det är mycket viktigt att man, som har framförts även från industriministeras sida i denna debatt, på olika politikområden snabbt ser till att få en regionalpolitisk samsyn. Det är ju det som har varit den stora missen under de tre eller fyra år som regeringen nu har haft på sig att se till att den högkonjunktur som funnits i landet också kommit de här delarna av landet till godo.

När det gäller de sociala avgifterna finns indelningen i stödområden. Inom stödområdet tas ju hänsyn till en mängd faktorer som inte görs inom ett länsområde. Det är därför vi kritiserar detta med sänkta arbetsgivaravgifter i Norrbottens län, där vi i stödområde A skall konkurrera med ett tätortsområde av Luleås storlek och med dess möjligheter. Och det är det bekymmersamt att göra. Det ser bra ut vid en ytlig granskning, men jag tycker att man av uppläggningsen ändå ser att det är felaktigt att göra en sådan här uppdelning.

Turistnäringen är en näring som också vi vill utveckla, och det kräver att vi får goda kommunikationer. Sådana saknas i dag. Vad jag förstår av svaret har man inte heller tänkt sig att göra några större insatser i syfte att förbättra just kommunikationerna för att få det underlag som behövs för en god industri.

Anf. 96 HANS DAU (m):

Herr talman! Industriministern frågar varför jag skall förneka eller förringa fakta.

Det är precis det jag tycker att industriministern gör. Han förnekar och förringar att det håller på att gå på tok i inlandet, i skogslänen och i Västerbotten. Han säger att arbetslösheten har minskat. Det tror jag det!

Man kanske skulle kunna reducera arbetslösheten till noll om man flyttade folket till Stockholm – det är ju vad som håller på att ske. Jag vidhåller att detta envetna påstående om att det är så bra och att allt går bra mer liknar besvärjelser än fakta.

Industriministern säger vidare att man skall förhandla med storföretag. Men varför skall man bara förhandla med storföretag? Den diskussion vi hade på förmiddagen gällde väl kanske mera ett från svensk industris synpunkt litet eller medelstort företag. Varför kan man inte förhandla med oss som företräder de små kommunerna och de små företagen i Västerbotten? Jag tror att man på det viset skulle kunna nå väldigt långt och kanske få en långsiktig positiv utveckling.

Industriministern sade att jag skulle vara med på att skärpa lagstiftningen. Jag vill inte alls förändra någon lagstiftning. Jag vill ha till stånd de föreslagna förhandlingarna, som kanske skulle göra att företagen i större utsträckning skulle stanna i Västerbotten.

Industriministern kritiserade också mig för att jag ville ta bort bidragsgivningen. Ja det är klart! Industriministern säger ju själv gång på gång att regeringen har fördubblat det regionalpolitiska stödet och använt det till bidrag och åter bidrag. Trots detta ser vi hur negativ utvecklingen har varit. Befolkningsutvecklingen har blivit sämre och sämre för varje år sedan 1982. Vi hade en hygglig befolkningsutveckling i en del kommuner och vissa minskningar i andra. Nu går det sämre i *alla Västerbottens kommuner* och förmodligen i de andra Norrlandslänen också. Vi moderater menar att man skall minska eller ta bort bidragen i största möjliga utsträckning och använda de pengarna till att sänka skatterna och arbetsgivaravgifterna. Om man dessutom kan minska krånglet så kanske man skulle få en positiv utveckling.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 97 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Herr industriminister! För trätekniken – tack!

Anf. 98 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Så lätt ger jag mig inte. Jag skall gärna säga att det tack jag fick från Börje Hörnlund värmdes. Jag skall lova att ytterligare anstränga mig för att så snabbt som möjligt leva upp till en ytterligare satsning på det trätekniska centret i Skellefteå.

Ulla Orring sade några kloka ord om behovet av samordning inom regionalpolitiken. Jag vill gärna säga att *alla* bär ett ansvar för den regionala utvecklingen. Vi måste komma ihåg att det inte går att med regionalpolitiskt stöd motverka eller reparera rader av negativa beslut, som kan ha fattats i kommunerna, i företagen, i landstingen eller inom andra politikområden – försvar, jordbruk, kommunikationer. Vi har tagit ett beslut i regeringen om bättre samordning. Samordningsgruppen har beslutat att *alla* politikområden skall ta ett regionalpolitiskt ansvar. Nu får vi följa upp detta, men vi måste också – som jag har sagt på förmiddagen – ställa högre krav på den privata sektorn.

Jag har också en obesvarad fråga från Karin Israelsson. Det gäller gruvverksamheten.

Stora satsningar på prospektering och utvärdering och på utveckling av malm- och mineralprojekt har gjorts från statens sida under de senaste åren. Jag vill här erinra om de 300 miljoner som riksdagen på regeringens förslag anslag för detta ändamål efter det att vi kom tillbaka 1982. En betydande del av dessa medel har faktiskt gått till skogslänen, och däribland Västerbotten. Stora pengar har satsats på Stekenjokkgruvan. Det är nu viktigt att vi får en ordentlig genomgång och bedömning av dessa insatser, vad som har gjorts och vilka resultat som har uppnåtts. Jag vill igen passa på att betona gruvföretagens eget ansvar för och engagemang i prospekteringsverksamheten. Utan ett sådant ansvar kommer samhällets satsningar inte att leda till några praktiska resultat i form av produktion och sysselsättning.

Slutligen har vi glesbygdssstödet – jag var litet rädd för att bli angripen en gång till av Hans Dau, men jag tror inte att han har rätt till fler inlägg – och där jag vill framhålla en lyckad satsning. Glesbygdssatsningarna har varit framgångsrika och skapat många jobb. Glesbygdsdelegationen gör ett bra arbete. Här har ökade länsanslag gett ökat utrymme för glesbygdssstödet, och vi har förbättrat detta stöd. Det här är ett område som jag är beredd att gå vidare på för att se om vi kan göra glesbygdssstödet mer effektivt och möjligen också öka anslagen, för utan pengar, Hans Dau, kommer man ingenvart. Utan pengar, utan bidrag, utan stöd klarar man inte att angripa glesbygdens problem, men jag är klart medveten om att sådana insatser måste göras. Det jag nu säger understryker en gång till att jag under en lång dag i interpellationsdebatt efter interpellationsdebatt – en kvarstår ju för övrigt – har pekat på de framgångar vi har haft med regionalpolitiken. Samtidigt har jag gång på gång sagt att befolkningsutvecklingen inger oro och att vi inte skall minska ansträngningarna utan tvärtom öka dem för att uppnå regional balans och rättvisa.

Anf. 99 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Det var bra att industriministern kompletterade när det gäller just satsningar på gruvindustrin i Västerbotten. Två socialdemokratiska riksdagsledamöter besökte Stekenjokkgruvan och lovade då att arbeta för att industriministern skulle se till att staten tog sitt ansvar även fortsättningsvis. Tydligt har de ännu inte uppvaktat industriministern om detta. De deltar inte heller i dagens debatt och ger synpunkter på de löften som man då gav befolkningen uppe i Stekenjokk.

Visserligen gjordes stora satsningar på prospekteringar för några år sedan, men de kom inte Västerbotten till godo i någon större utsträckning, utan de spreds till andra områden i Sverige. Vi lider mycket av att de eventuella malmtillgångarna inte har prospekterats. Prospektering behövs verkligen för att vi skall kunna behålla vår gruvindustri, som ju är ryggraden för Västerbotten när det gäller industrisysselsättning. Naturligtvis behövs det pengar, och vi förväntar oss att vi skall få en rättvis del av det stöd som fördelas. Sedan lång tid tillbaka är Västerbotten ett utflyttningslän med de problem som detta medför. Jag kan förstå att industriministern kanske känner en viss leda, då det i alla delar av landet ställs anspråk på insatser.

Men i Västerbottens inland anser vi att vi är väl berättigade att få allt det stöd som finns för att det skall kunna skapas förutsättningar för företagsstämningar i dessa delar av landet.

Prot. 1985/86:104
1 april 1986

*Om befolknings-
utvecklingen
i skogslänen*

Anf. 100 HANS DAU (m):

Herr talman! Mot industriministerns förmodan har jag rätt till ytterligare ett inlägg, och det skall jag utnyttja.

Bland de bidrag som industriministern envist säger är bra och som därför skall ökas är faktiskt glesbygdstödet nyttigast. Det stödet har gett de bästa effekterna i den rena glesbygden. Skulle en del av ökningarna gälla glesbygdstödet, tror jag att det skulle bli åtminstone någon effekt. I vårt län har vi använt pengarna till bl. a. konsultinsatser för att utreda företagares problem, innan de har kört i gång. I vissa fall har man kunnat påvisa att det inte varit lämpligt att över huvud taget starta, och i vissa andra fall har man kunnat ge hjälp för igångsättandet. När man märker industriministerns starka tro på bidrag – trots de dåliga resultaten – förstår man ju att han kommer att öka bidragen. Men bidragen måste öka oerhört mycket, om den negativa utvecklingen skall kunna vändas. Jag tror emellertid att det inte kommer att hjälpa. Jag skulle kunna räkna upp en mängd företag, som har fått miljoner men som trots detta har gått i konkurs efter ett halvår eller ett år. Ju större bidrag de har fått, desto snabbare har de gått i konkurs.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på interpellation 1985/86:139 om befolkningsutvecklingen i skogslänen

Anf. 101 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Birgitta Hambraeus har frågat mig

- vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att motverka den alarmerande utflyttningen från skogslänen,
- vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förbättra sysselsättning och utveckling i skogslänen, samt
- om regeringen är beredd att förtydliga domänverkets instruktion så att dess målsättning blir bästa ekonomiska utbyte för de människor som berörs och ett skogsbruk som är ett föredöme ur miljösynpunkt.

Regeringen ser allvarligt på befolkningsutvecklingen i skogslänen och i vissa län i södra och mellersta Sverige. Samtidigt skall också noteras de positiva sidorna i utvecklingen med fler personer i arbete och färre arbetslösa och i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Regionalpolitiken har förstärkts och utvecklats under de senaste åren. De regionalpolitiska anslagen har mer än fördubblats sedan budgetåret 1982/83 samtidigt som regionalpolitiken i ökad utsträckning förts in på åtgärder för att främja kunskapsuppbyggnad och teknikspridning liksom produkt-, marknads- och företagsutveckling. Regionalpolitiken har också givit resultat. Sedan slutet av år 1982 har det regionalpolitiska stödet medverkat till

177

över 13 000 nya arbetstillfällen i skogslänen och andra utsatta delar av landet. Härutöver har särskilda insatser gjorts i regioner som drabbats av omfattande strukturförändringar, bl. a. i Norrbotten och Bergslagen.

Under de senaste åren har således Bergslagen, som berör delar av Kopparbergs län, prioriterats vad gäller åtgärder inom industri- och regionalpolitiken liksom inom arbetsmarknadspolitiken och andra politikområden. I samband med det senaste större strukturbeslutet, som avsåg specialstålsindustrins rostfria sektor, antog riksdagen ett särskilt Bergslagsprogram.

Programmet innebar bl. a. att statens industriverk (SIND) och styrelsen för teknisk utveckling (STU) fick i uppdrag att genomföra utvecklingsinsatser i Bergslagen med en särskild delegation, Bergslagsdelegationen, som rådgivande organ. Delegationen har haft en ekonomisk ram om 25 milj. kr. att använda, främst för att initiera utvecklingsprojekt. Verken har därutöver avsatt 17 milj. kr. av egna anslag.

Med dessa medel har en rad olika aktiviteter dragits i gång eller intensifierats. Utvecklingsfonderna har bedrivit och bedriver bl. a. en uppsökande verksamhet för att ge råd och stöd i frågor som rör t. ex. kapitalrationalisering, exportkampanjer, marknadsföring och teknikutveckling. Bergslagsdelegationen driver också ett större projekt om transportsamverkan som berör företagen i Avesta-Fagersta-regionen.

Delegationen har också satsat medel på olika regionala utvecklingsenheter. I Kopparbergs län har Dalarnas Teknikcentrum (DALTEK) och Tunnpålscentret i Borlänge fått sammanlagt 1,25 milj. kr. i stöd till sina resp. verksamheter.

Ansträngningarna att stärka utvecklingen i Bergslagen går nu vidare, och regeringen har nyligen lagt fram förslag för riksdagen om ett nytt treårigt utvecklingsprogram om sammanlagt 425 milj. kr.

Förutom 50 milj. kr. till en förstärkt Bergslagsdelegation innebär förslaget betydande satsningar på ett antal strategiska områden, bl. a. riskkapital till småföretag, industrilokaler, forskning och utveckling, teknikspridning och utbildning. Högskolan i Falun/Borlänge, DALTEK och Tunnpålscentret kommer att spela en stor roll i det kommande arbetet.

Slutligen vill jag erinra om att av de 155 milj. kr. som satsas på väg- och järnvägsinvesteringar avser 85 milj. kr. ombyggnad av riksväg 70 vid Avesta-Krylbo.

Utöver dessa särskilda utvecklingsprogram har regeringen prioriterat länsstyrelserna i Bergslagslän vid fördelningen av de s. k. länsanslagen. Anslaget till Kopparbergs län för regionala utvecklingsinsatser har sedan budgetåret 1982/83 ökat från 20 milj. kr. till 34 milj. kr. innevarande budgetår.

Sedan den 1 juli 1982 har lokaliseringsstöd lämnats till drygt 140 företag i länet med sammanlagt 100 milj. kr. i bidrag och 60 milj. kr. i lån. Stödet beräknas ha medverkat till nyanställningar av 800 personer. Dessutom har sysselsättningsstöd lämnats med 30 milj. kr. till företag i länet som ökat sin personal med sammanlagt 560 årsarbetskrafter. Dessa sysselsättningsiffror överlappar delvis varandra, men de visar med all tydlighet att det regionalpolitiska stödet haft en god effekt.

Avesta kommun har drabbats hårt av strukturförändringarna inom

specialstålsindustrin. Regeringen har förklarat sig beredd att medverka med regionalpolitiskt stöd för bildandet av ett lokalt investmentbolag liksom för ombyggnad av industrilokaler som tidigare använts av Avesta Jernverk.

Betydande insatser har sålunda gjorts och görs för att stärka näringslivet och sysselsättningen i skogslänen och i Kopparbergs län.

Även om regionalpolitiken förstärkts och utvecklats under senare år och också givit goda resultat gäller det emellertid nu att gå vidare för att ytterligare stärka slagkraften i de regionalpolitiska insatserna. Ett omfattande arbete pågår för närvarande för att utveckla regionalpolitiken på områden som rör förbättring av infrastrukturen i skilda regioner, förstärkt samordning mellan olika politikområden, ökad decentralisering av arbetsuppgifter från de statliga centrala verken till länsstyrelserna och till verkens regionala myndigheter, spridning av expansionen inom den privata tjänstesektorn från Stockholmsområdet till andra delar av landet, utveckling av turistnäringen i skogslänen och åtgärder för att få utbildningen så inriktad och utformad att den kan stödja en positiv näringslivsutveckling i skilda regioner.

En utveckling av regionalpolitiken på dessa områden kommer att ge ökad kraft åt det regionalpolitiska arbetet på att stärka näringslivet och sysselsättningen i skogslänen och då också i Kopparbergs län.

Frågor kring den nedbrunna sågen i Särna och en eventuell återuppbyggnad av denna har jag besvarat här i riksdagen vid ett par tillfällen tidigare i år. Jag har därvid framhållit att det ankommer på företagets styrelser och ledning att fatta beslut om företagets skötsel.

Jag har gjort klart för domänverket och Domänföretagen att regeringen är beredd att medverka med generöst regionalpolitiskt stöd till projekt som kan trygga sysselsättningen i Särna. Detta gäller både för en återuppbyggnad av sågen och för andra projekt.

Domänverket har förklarat att det tar ett ansvar för sysselsättningen i Särna. Domänföretagen och dess dotterbolag Wedde & Co AB överväger för närvarande olika alternativ vad gäller den framtida verksamheten i Särna. För att skapa rådum för dessa överväganden har de anställda vid Särnasågen erbjudits förlängd uppsägningstid till den 1 september i år med möjlighet till utbildning under tiden, vilket jag anser vara mycket positivt.

Vad i övrigt gäller Birgitta Hambraeus fråga om domänverket vill jag erinra om att – i enlighet med vad riksdagen lagt fast – ett grundläggande mål för domänverkets verksamhet skall vara bästa möjliga företagsekonomiska resultat. Domänverket skall liksom övriga skogsägare följa skogsvårdslagens bestämmelser. Domänverket arbetar sålunda under samma förutsättningar som övriga större skogsägare och skall enligt min mening så göra. Jag är sålunda inte beredd att medverka till en ändring av domänverkets instruktion i den riktning som fru Hambraeus frågar om i sin interpellation.

Anf. 102 BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret. Vi börjar komma till slutet av en lång regionalpolitisk debatt, och vi har sparat det bästa till sist: Dalarna.

Debatten har speglat vår oro över att människor inte kan försörja sig och bo i hela landet. Skillnaden i uppfattning är kanske inte så stor i det här huset

som det låter. Vi har alla ett gemensamt intresse av att finna sätt att påverka den tekniska och organisatoriska utvecklingen, som andra än vi politiker bestämmer över. Det gäller att påverka och sätta ramar för utvecklingen med ansvar för helheten, så att hela vårt land blomstrar.

Samhället bör inrikta sig på att lösa de stora problemen, avdela resurser för detta, då kommer människor att få arbete. Vi behöver inte hålla på med konstlade projekt för att hålla oss sysselsatta. Det finns så oerhört mycket som behöver göras. Vårt sätt att producera och handla med varandra skapar stora problem för våra medmänniskor och andra medvarelser och för naturen. Skogarna dör, öknarna breder ut sig. Föreningar och utarmning av naturen gör livet fattigare, även om en del av oss blir rikare på ting. Vi har kunskap och vi har arbetsvilja. Det gäller att samhället inte inskränker sin fantasi till redan uppkörda hjulspår. Många av de system vi byggt för produktion, kommunikation och hantering av jorden arbetar med äventyrliga metoder. Vi bör finna nya system, som bättre utnyttjar våra kunskaper, vår skicklighet och vår medkänsla, så att vi börjar leva inom naturens ramar, så att vi fulländar naturen och gör det möjligt för alla människor att leva ett rikt liv. Detta sker inte av sig självt. Vi bör alla ta del i det arbetet. Det ger med andra ord arbetstillfällen.

I dagens DN beskrivs Japans svar på USA:s stjärnkrig: Ett jättestort industriprojekt som staten initierar för att rena jorden, för att satsa resurser och kreativitet på mer jordnära problem som berör människans vardag. Man vill stoppa nedsmutsningen och rena det som smutsats ned. Man söker metoder för att hushålla med naturresurser, för människans förkovran och för en bättre hälsa. Ett sådant stort projekt vore också något för oss i Sverige. Det kunde skapa en ny meningsfull industriproduktion i våra bygder och ge möjligheter till export.

Vi människor har ju en mycket större frihet än vi vanligtvis tycks tro när vi talar om arbetstillfällen. Det gäller att inspirera varandra till att arbeta fram det som är meningsfullt, det vackra, det som visar omsorg om människor och natur.

I USA har Forest Service, motsvarigheten till vårt domänverk, helt andra instruktioner än domänverket i Sverige. Man gör upp femårsplaner för hur skogen skall behandlas och låter alla som berörs av planerna yttra sig och komma med förslag – om brukningsmetoder, kalhyggenas storlek osv. Bästa ekonomiska resultat är inte ett överordnat mål. "Det är ju folkets skog, då måste de få bestämma över den", svarar de ansvariga på förvånade frågor från svensk skogsexpertis.

Domänverkets instruktion säger i sin målparagraf:

"Målet för verksamheten vid domänverket är att gemensamt med ASSI på lång sikt åstadkomma bästa möjliga samlade ekonomiska utbyte och därvid presterat ett från företagsekonomisk synpunkt rimligt årsresultat ---."

Detta mål är enligt min mening alltför inskränkt. Ett statligt företag bör vara mönsterbildande och ha rätt och skyldighet att anlägga bredare synpunkter på sin verksamhet än ekonomiska. Man bör vara mer ekologiskt hänsynsfull och pådrivande när det gäller miljövänliga brukningsmetoder. Man bör samarbeta med de människor som bor där skogen växer, så att man tar till vara deras kunskap och erfarenhet och förädlar råvaran så långt

möjligt på platsen. Med en sådan instruktion hade Särnasågen varit upphyggd för länge sedan.

Industriministern anser att det är riktigt att domänverket också framdeles skall arbeta under samma förutsättningar som övriga större skogsägare. Samma villkor skall gälla för privata och statliga företag. Så har vi ju alla länge resonerat. Men nu behöver vi kanske tänka om. Målet bör självfallet vara att alla företag främst skall ta sociala och ekologiska hänsyn -- före ekonomiska. Men det borde vara enklare för statliga företag, som inte har samma konkurrenspress på sig, att experimentera och lägga ned särskilt stor omsorg på sina metoder. Jag är övertygad om att hela samhället skulle få glädje av det.

Anf. 103 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Industriministern anförde i början av dagens debatt att det saknades konkreta förslag och att debatten präglades av en mörk syn på skogslänens situation. Jag kan glädja industriministern med att jag delar hans uppfattning: Visst finns det mycket som är bra i våra län och som är utvecklingsbart.

I Kopparbergs län finns i alla fall möjlighet till en utveckling om de rätta åtgärderna vidtas. Då vill jag understryka nödvändigheten av åtgärder som är långsiktiga och av allmän karaktär. Ett led i detta är en avmonopolisering inom service- och entreprenadsektorn som skulle kunna ge en differentierad och växande tjänstesektor. Så måste de offentliga monopolerna brytas. Att öppna den offentliga marknaden för entreprenader och privatiseringar skapar ett differentierat och livskraftigt näringsliv och därmed en god arbetsmarknad för kommunernas alla invånare, både privat- och kommunanställda. På så sätt blir de anställda inte längre hänvisade till en enda arbetsgivare. Kommuninvånare får bättre service till lägre kostnader och en mera levande och livskraftig kommun.

Allt tyder på att det finns en utvecklingspotential inom den privata tjänstesektorn. Jag tar upp detta eftersom industriministern talar om en förstärkt samordning mellan olika politikområden.

Bergslagens strukturomvandling och problemen däromkring fokuseras i olika sammanhang. Industriministern tar också upp dessa i sitt interpellationssvar. Av någon oförklarlig anledning har Västerbergslagen blivit ett styvbarn i beskrivningen av problemen i Bergslagen, trots att Ludvika och Smedjebackens kommuner ligger i topp när det gäller arbetslöshetsstatistiken i Dalarna och trots att Ludvika kommuns invånarantal ständigt sjunker, samtidigt som åldersstrukturen förändras till allt äldre befolkning. Jag förutsätter att industriministern känner till den strukturomvandling som skett i samband med nedläggningen av ett antal järnmalmsgruvor.

Inom Västerbergslagen finns livskraftiga företag som vi måste slå vakt om. Men arbetsmarknaden är ensidig, och detta skapar problem med rekrytering av nödvändiga yrkeskategorier. Detta torde inte vara ett problem enbart för Västerbergslagen, men det gör sig särskilt gällande där då industrierna är teknikerintensiva, med ett högteknologiskt företag som stomme i arbetsmarknaden. För att i någon mån försöka råda bot på teknikerbristen planeras ett tekniskt centrum i anslutning till gymnasieskolan i Ludvika. Detta är en

viktig satsning för den framtida arbetsmarknaden i Västerbergslagen och för utbildningen av kvinnor i teknik för att på så sätt vidga kvinnornas arbetsmarknad.

Till denna satsning behövs pengar. Detta borde falla inom ramen för de satsningar som omfattas av Bergslagspropositionen. Det är min förhoppning att industriministern vill medverka till förverkligande av Ludvikas tekniska centrum. Jag har förgäves sökt i Bergslagspropositionen efter någonting som skulle kunna beröra Ludvika, men jag har inte funnit något. Därför vädjar jag till industriministern om hjälp i denna fråga.

Goda kommunikationer är en annan viktig faktor i det moderna industrisamhället vad gäller såväl persontrafik som telekommunikationer. Där håller Västerbergslagen på att utarmas i vad gäller statens ansvarsområde. Det borde inte vara obekant för industriministern att persontrafiken mellan Ludvika och Stockholm uppvisar stora brister med tåg som sällan håller tiderna på hela sträckan mellan Ludvika och Tillberga. Dessutom är de av så dålig standard att många avstår från att resa med tåg. Här står politiker, företrädare för industrin, affärsfolk och övrig befolkning eniga om nödvändigheten av en förbättring.

I samband med neddragningen av antalet anställda vid Grängesbergsgruvan har nya verksamheter kommit i gång. Bl. a. har ett framgångsrikt dataföretag etablerat sig där. Men på grund av begränsade teleförbindelser kan företaget inte expandera i önskad utsträckning i Grängesberg. Visserligen pågår vissa förbättringar i teleförbindelserna, men man måste gå vidare med kvalificerade förbättringar för att företagen skall kunna växa.

Jag vill ställa några frågor till industriministern. Allra först hoppas jag att industriministern känner till Västerbergslagens situation. Jag vill också fråga om industriministern är villig att medverka till att medel för ett tekniskt centrum i Ludvika ställs till förfogande. Slutligen hoppas jag att vi kan få en förbättrad infrastruktur.

Jag har inte begärt några insatser i form av pengar till företagen eller liknande. Jag tycker att det är statens primära uppgift att se till infrastrukturen och utbildningen, så att våra företag kan leva vidare.

Anf. 104 OVE KARLSSON (s):

Herr talman! Vid den allmänpolitiska debatten i början av februari framförde jag synpunkter om att Dalarna behöver ett sysselsättningspaket. Många av länets orter och kommuner har bekymmer. Antalet varsel om nedläggningar och nedskärningar är alltför stort.

Staten har satsat mycket pengar på Dalarna, nu senast i det s. k. Bergslagspaketet, men mera behövs om utvecklingen skall vända.

En viktig del är att vi nu också börjar rikta krav till dem som är ägare. Flera av företagen i det som räknas till Bergslagen har ägare med helt dominerande ägarinflytande, ägare som under lång tid tjänat mycket pengar på de företag som nu har svårigheter. De har tjänat pengar men inte investerat i den takt som behövs för att företaget skulle betraktas som modernt och konkurrenskraftigt. Jag menar att vi bör ställa krav på samhället om kraftfullt näringslivsstöd, men det är nu dags att också ställa krav på företagen och deras ägare att medverka till rejäla satsningar i de utsatta regionerna.

Orter som Avesta och Hedemora har drabbats hårt därför att företagsägarna inte i tid varit beredda att göra nödvändiga investeringar och erforderliga strukturrationaliseringar. Vi måste nu ställa krav på företagens ägare, helt enkelt därför att dessa under lång tid tjänat mycket pengar på de företag som nu har svårigheter. Samtidigt har de handlat på ett sådant sätt att andra företag inte utan svårighet kunnat etablera sig på orterna. I stället för att hjälpa till för att få ett differentierat näringsliv har de velat vara ensamma om arbetskraften och på olika sätt försvårat för andra företagare att etablera sig.

Jag tycker att vi nu över partigränserna skulle kunna vara överens om att ställa krav på företagsägarna, så att dessa visar sitt intresse och ansvar för att bredda näringslivet i Bergslagen och även i övriga delar av Dalarna.

Vid flera tillfällen har synpunkter på upphandlingskungörelsen förts fram. Skall man stärka sysselsättningen i skogslänen, framför allt i glesbygden, är det en nödvändighet att upphandlingen till både stat och kommuner sker på ett annat sätt än i dag. Nuvarande förhållanden drabbar glesbygden värst, men även andra utsatta områden drabbas.

I pressen har vi helt nyligen kunnat se hur tre order gick ett företag i Hedemora förbi. Tre order gick ett och samma företag förbi på en redan hårt utsatt ort – order som alla gällde upphandling till stat och kommun. Vid minst ett av tillfällena fick man inte ens möjlighet att lämna anbud.

Efter kritiken mot de märkliga statliga upphandlingsmetoderna skall enligt uppgift nu riksdagens revisorer granska tre av de affärer som försvarets materielverk, FFV, gjort. Om uppgifterna är riktiga – och jag har ingen anledning att betvivla det – måste man ifrågasätta försvarets möjligheter att klara ett avspärnings-skede med nuvarande upphandlingsmetoder.

Som ett led i regionalpolitiken tror jag att det brådskar att på allvar aktualisera den statliga upphandlingspolitiken. Det borde kunna vara en del av regionalpolitiken och även vara till för att klara en hög försvarsberedskap. Där det bevisbart är till fördel bör det vara naturligt att handla svenskt.

Svenska företag bör alltid ges möjligheter att vara med när upphandling skall ske, och helst bör upphandlingarna ske på sådant sätt att även små företag i glesbygd kan vara med och konkurrera.

Jag har den bestämda uppfattningen att en viktig del av en framtida regionalpolitik måste vara en översyn av den statliga och kommunala upphandlingspolitiken. Den måste ha en sådan utformning att även små och medelstora företag i glesbygd kan vara med och konkurrera. När det gäller försvaret och vissa statliga företag och verk bör det vara helt naturligt att lokala företag gynnas. För försvarets del borde de ingå i den beredskapsplan som måste finnas.

Vi skall ställa krav på samhället när det gäller den framtida regionalpolitiken. Vi måste ställa krav på företagsägarna när det gäller framtidens regional- och sysselsättningspolitik, och vi måste få en översyn av upphandlingskungörelsen, så att även lokala företag kan delta i statliga och kommunala upphandlingar, detta som ett led i en framtida företagsamhet och sysselsättning över hela landet.

Herr talman! Som en avslutning på det här inlägget vill jag bara säga att vad gäller uppbyggnaden av sågen i Särna hoppas jag att ledningen för både domänverket och Domänföretag visar styrka och återuppbygger sågen. En

*Om befolknings-
utvecklingen
i skogslänen*

Anf. 105 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Redan i oktober innan domänföretagen fattade sitt beslut att lägga ned den nedbrunna sågen i Särna ställde jag en fråga till industriministern om det allvarliga läge som skulle uppstå om ett nedläggningsbeslut fattades. Utan att statsrådet band sig för ett återuppbyggande framgick det då av hans svar att han var medveten om behovet av industriell sysselsättning i orten Särna. Om denna ej kunde tryggas genom ett återuppbyggande av sågen tyckte jag att statsrådet och jag var överens om att någon annan industri måste tillskapas för att ge arbete åt dem som blivit utan jobb genom branden.

Nu har det gått nästan ett halvår sedan denna frågedebatt ägde rum i kammaren. Den då okända frågan om Särnasågen har sedan dess blivit en följetong i TV, radio och massmedia.

Jag respekterar industriministerns ställningstagande att frågan om sågens nedläggning eller återuppbyggnad enligt gällande regler skall avgöras av domänföretagen och domänverket. Men om dessa instanser, som nu skett, bestämt sig för en nedläggning blir det förvisso en angelägenhet för det allmänna och ytterst för statsmakterna att säkerställa tillkomsten av en ersättningsindustri i Särna.

Av statsrådets utförliga svar på Birgitta Hambraeus interpellation framgår att statsrådets inställning till en ersättningsindustri är oförändrad och positiv. Men inget konkret av verkligt bestående värde har hänt på ett halvår, om man bortser från ett projekt att tillverka trägolv för export till Norge. Detta projekt är ju bättre än ingenting men skulle endast ge 10 av 28 friställda jobb. Det måste också ifrågasättas hur långsiktigt detta projekt kan bli, inriktat som det är på en enda produkt avsedd för en enda marknad.

Det är förvisso svårt för en industriminister att lova några konkreta besked om en ersättningsindustri. Men det är sådana konkreta besked bygden i Särna väntar på. Och domänverket och dess döttrar och dotterdöttrar, som åstadkommit denna situation, bör ju kunna tilldelas den svåra uppgiften att reparera den. Om de inte lyckas härmed bör sågen återuppbyggas. Råvara finns utan tvivel i området, i synnerhet som Stora beslutat sig för att av lönsamhetsskäl lägga ned de eljest råvaruslukande sågverken i Vikarbyn och Skutskär.

Låt mig till slut byta fot och i korthet beröra ett verksamhetsområde som kan ha stor betydelse för befolkningsutvecklingen i alla skogslän men som inte hör till industridepartementets område. En omläggning av lantbruksnämndernas instruktioner så att de även skulle kunna stödja deltidjordbruket vore av största värde både för Dalarna och för övriga skogslän. Jordbruk som bedrivs parallellt med skötsel av skidliftar, stugbyar, vattenbruk, taxikörningar, lastbilstransporter, skogsbruk eller – varför inte – arbete med data och/eller elektronik skulle kunna bli bärkraftiga där heltidjordbruk inte går att åstadkomma på grund av arronderingen av tillgängliga åkermarker.

Anf. 106 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Först några ord om utvecklingen i Kopparbergs län under de senaste åren. Till det negativa i utvecklingen i Kopparbergs län hör att nettoutflyttningen från länet har ökat under 1985. Men till det positiva i utvecklingen i länet hör att arbetslösheten i Kopparbergs län har minskat och att andelen personer i beredskapsarbete och i arbetsmarknadsutbildning också har minskat. Positivt är också att lokaliseringsstödsverksamheten har legat på en hög nivå under hela perioden 1982–1985 och att det har varit en ännu högre nivå under andra halvåret 1985. Bara under andra halvåret 1985 beviljades 40 företag i Kopparbergs län sammanlagt 27 milj. kr. i bidrag och 19 milj. kr. i lån, och de beräknas medverka till att drygt 240 nya arbetstillfällen skapas i länet på grund av lokaliseringspolitiska beslut andra halvåret 1985.

De speciella satsningar som har gjorts och görs i Bergslagen berör också delar av Kopparbergs län. De stora insatserna på en rad olika områden som forskning, utbildning, teknikspridning, företagsutveckling, byggande av industrilokaler och väg- och järnvägsinvesteringar berör i hög grad även Kopparbergs län. Bergslagsprogrammet för de kommande tre åren är ett program i närheten av en halv miljard – 500 milj. kr. – inkl. lokaliseringsstöd som skall ytterligare åstadkomma insatser för att skapa en ny framtid för människorna i Bergslagen.

Jag vill i detta sammanhang gärna trycka på hur viktiga infrastrukturfrågorna är för Bergslagen, hur viktigt det är att vi för en diskussion men också vidtar åtgärder för att förbättra vägar och järnvägar, hur viktigt det är för företagsutvecklingen och för etablerandet av nya verksamheter runt om i Bergslagen.

Jag skall göra Margareta Gard litet glad genom att berätta för henne att jag ofta säger följande när jag talar om infrastrukturen i Bergslagen och tar upp frågan om förbättringar av vägar och järnvägar i Bergslagen: Den som har åkt med tåget upp till Ludvika förstår vad jag menar.

Vi har alltför litet diskuterat infrastrukturfrågorna i Bergslagen. Dessa frågor är mycket viktiga om vi skall kunna utveckla denna region. Till detta hör även frågor om forskning, utveckling och kunskapsspridning.

Jag har inte hört talas om Ludvika Teknikcenter tidigare. Men jag lovar att jag skall ta reda på vad det rör sig om.

Jag vill varmt instämma i de ord som Ove Karlsson yttrade om att näringslivet måste ta ett ansvar. Det privata näringslivets ansvar glöms ofta bort när det gäller den regionala utvecklingen. Jag förstår inte riktigt varför borgerliga företrädare inte nämner någonting om att det privata näringslivet tar ansvar för den regionala utvecklingen.

När statsministern läste upp regeringsförklaringen i riksdagen pekade han på hur viktigt det är att företag och näringsliv tar ett regionalpolitiskt ansvar. Jag har många gånger i riksdagens talarstol sagt att jag är besviken på stålföretagens arbete inom ramen för Bruksinvest. Vid denna uppgörelse med stålföretagen förhandlade vi fram 100 milj. kr. för satsningar. Uppgörelsen innebar att man skulle se till att skapa nya jobb på de stålorter som främst utsattes för strukturomvandlingen i stål. Det var orter som Fagersta, Avesta och Storfors. I de fallen är resultaten faktiskt inte i enlighet med de

förväntningar vi hade anledning att ställa efter uppgörelsen med stålföretagen.

Lars De Geer! Jag har redovisat klara ställningstaganden när det gäller domänverkets ansvar i Särna. Jag har på den punkten inte svävat på målet i mina svar här i riksdagen. Som jag sade i mitt svar till Birgitta Hambræus överväger för närvarande Domämföretagen och dess dotterbolag Wedde & Co olika alternativ vad gäller den framtida verksamheten i Särna. För att skapa rådrum har nu de anställda vid Särnasågen erbjudits förlängd uppsägningstid med möjlighet till utbildning under den tid som företagsstyrelserna överväger dessa alternativ. Jag har meddelat företagsstyrelserna att regeringen är beredd att medverka med ett generöst lokaliseringstöd för att klara en långsiktig sysselsättning i Särna.

Anf. 107 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Jag är mycket glad att industriministern och jag är överens när det gäller infrastrukturen. Den är oerhört viktig, inte minst i den tid vi i dag lever i, när kommunikationerna är så betydelsefulla. Vi kan bara se på hur industriutvecklingen sker i dag. Det har sagts mig att den i huvudsak sker inom en radie av 4 mil runt Arlanda och dessutom omkring de stora universitetsorterna.

Jag förutsätter att industriministern har läst boken I framtidens kölvatten. Den är nyttig att läsa när man arbetar med framtidsfrågorna. Det som berörs i den är faktiskt redan på gång. Det är därför, industriministern, som jag är så angelägen om att vi skall slå vakt om de industrier vi har i Bergslagen. Vi har en stor högteknologisk industri, som sysselsätter många människor och som är framgångsrik. Låt oss alla hjälpas åt för att den skall få leva kvar och utvecklas i Bergslagen och för att den skall få den kvalificerade arbetskraft den behöver! Det är för dagen det stora problemet på grund av den ensidiga arbetsmarknaden.

Jag vill tillägga att vi i Västerbergslagen också är intresserade av att få del av utlokalisering av någon myndighet eller något verk för att kunna balansera den ensidiga arbetsmarknaden och bibehålla våra industrier.

Låt mig också något beröra teleförbindelserna. Dataindustrin är ju framtidens bransch, och vi är glada när vi får dataföretag som ersättning för gruvverksamhet. Därför var det smärtsamt för oss att konstatera att televerket inte kunde uppfylla kraven för att expandera i önskad omfattning. Jag hoppas att industriministern tar den frågan med sig och ser till att det blir en snabb förbättring. Förbättringar är visserligen på gång, men det behövs flera insatser.

Anf. 108 LARS DE GEER (fp):

Herr talman! Vi i Bergslagen står inför den enorma uppgiften att byta industristruktur i en hel region. Vi skall visserligen slå vakt om den järnhantering vi har kvar, men vi vet att den inte kommer att kunna öka sysselsättningen nämnvärt under de för järnhanteringen hårda år som vi står inför. Vi måste alltså satsa på nya företag och ny teknik och byta industristruktur i området.

Det tråkiga är bara att vi måste notera att det går mycket snabbt att riva ner

den gamla strukturen. Järn- och stålverk är ofta stora enheter, och när man lägger ner avdelningar i de företagen blir det ofta hundratals friställningar på en gång. När industriministern vid upprepade tillfällen kritiserar Bruksinvest vill jag i viss mån försvara det företaget. Det är nämligen tyvärr så – det ligger i sakens natur – att när man startar nya företag så blir det till en början fråga om små företag. Man startar med nya idéer och har små resurser, och det tar lång tid att få verksamheten i företagen att verkligen ta fart. Det är alltså orimligt att begära att ett företag som Bruksinvest skall kunna få till stånd 400–500 arbetsplatser inom ett par års tid. Det tar tyvärr längre tid. Jag tror att industriministern talar bredvid Bruksinvests ledning i det fallet. Bruksinvest vill använda de 100 miljoner som den privata stålindustrin har satsat i företaget, men det tar tid att få fram nya företag inom nya branscher, och nyetableringar går inte alls så fort som nedläggningar av de gamla enheterna ofta gör.

Anf. 109 OVE KARLSSON (s):

Herr talman! Bara helt kort! Jag tror på Bergslagen, men då måste företagsägarna vara med och på ett bättre sätt än nu ta sitt ansvar.

I kompletteringspropositionen, som vi fick i vår hand före påskuppehållet, säger industriministern att Bergslagen har drabbats hårt av strukturkriserna i främst gruv- och stålindustrin.

Enligt min uppfattning är det mycket som tyder på att gruvorna kommer att drabbas än värre med fler nedläggningar som följd. Det treåriga program för Bergslagen som finns i kompletteringspropositionen har flera positiva inslag men behöver säkerligen kompletteras efter hand. Jag ser rätt positivt på de satsningar som där görs på forskning och utbildning. Jag tror dock att vi tyvärr har anledning att återkomma med mer statliga insatser. Vi får följa utvecklingen och bevaka att företagsägarna och samhället tar sin del av ansvaret för den framtida regionalpolitiken och dess utveckling.

Om utvecklingen skall vändas krävs det att vi får nya investeringar i skogslänen. Glesbygden kräver både morot och piska. Det krävs nog hårda ekonomiska styrmedel, om vi skall nå ett gott resultat. Därför skulle jag vilja fråga industriministern om han är beredd att överväga nya ekonomiska styrmetoder, så att investeringar i skogslänen och glesbygden ånyo blir mer intressanta för industrin. Samtidigt skulle jag vilja ställa frågan om industriministern är beredd medverka till en översyn av upphandlingskungörelsen, så att den på ett bättre sätt kan gagna lokala och regionala företag.

Anf. 110 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! För knappt två månader sedan diskuterade vi regionalpolitik i den allmänpolitiska debatten här i kammaren. Jag konstaterade då att vi ute i landet nu möter en ökande debatt om regionalpolitiken och om den regionala utvecklingen. Jag välkomnar denna debatt och hoppas att den skall leda till förbättringar i regionalpolitiken, till konstruktiva förslag och nya idéer. Som politiker har vi alla ett stort ansvar i denna debatt. Vi måste på ett seriöst sätt diskutera de regionala problemen och lösningarna. I den allmänpolitiska debatten för två månader sedan uttalade jag förhoppningen att vi i den regionalpolitiska diskussionen skulle möta mindre av slagord och

förenklingar och mer av konstruktiva förslag och ansvarstagande.

Jag har nu i snart åtta timmar – det fattas visst tio minuter – diskuterat regionalpolitiken med en rad framstående företrädare för de fem riksdagspartierna. Sammantaget har denna diskussion präglats av en sakligare ton än vad som har varit fallet i den regionalpolitiska diskussionen tidigare. Fortfarande förekommer överdrifter och förenklingar och lust att förringa nådda resultat. Jag skulle gärna vilja se mer av konkreta förslag och idéer från alla håll, också från arbetarrörelsen. Människorna ute i landets regioner har rätt att kräva att vi politiker tar ansvar och att vi inte ägnar oss åt förenklingar, osakligheter och överdrifter utan i stället för en konstruktiv diskussion med sikte på att lösa problemen. Att föra oss närmare målet regional balans och rättvisa – det är dit vår diskussion och våra åtgärder skall syfta. Jag har flera gånger i dag sagt att alla behövs i det arbetet – jag upprepar gärna detta.

Herr talman! Jag vill efter dessa åtta timmar och dessa tio interpellationer uttala ett tack både till interpellanterna och till alla andra som har deltagit i debatten. Vi skall verkligen på industridepartementet och från regeringens sida gå igenom debatten och se vilka förslag, synpunkter och idéer vi kan ta fasta på i det fortsatta arbetet.

Anf. 111 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Helt kort vill jag bara säga några ord till Ove Karlsson. Han sade nämligen att vi måste ställa större krav på de företag som har tjänat pengar och även på de företag som har handlat på ett sådant sätt att de förhindrat nyetablering.

Först och främst måste jag fråga Ove Karlsson varför han tog upp dessa frågor här. De måste väl ändå ställas till företagen. Att dessa skulle ha gjort någonting som förhindrar nyetablering är någonting nytt för mig. Men Ove Karlsson kanske kan ge en förklaring.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på interpellation 1985/86:141 om tillämpningen av sekretesslagen

Anf. 112 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Gunnar Hökmark har mot bakgrund av uppbyggnaden av det s. k. Metropolitregistret frågat mig vilka myndigheter som i dag lämnar ut sekretessbelagda uppgifter till utomstående och med vilket stöd i sekretesslagen detta sker. Vidare har han frågat om jag avser att vidta några åtgärder för att tillämpningen av sekretesslagen skall fungera bättre än i dag.

Som svar på Gunnar Hökmarks första fråga, som är allmänt hållen, vill jag säga följande.

Regleringen i sekretesslagstiftningen utgår från att den sekretess som kan vara föreskriven för en viss uppgift gäller även myndigheterna emellan. Från denna huvudregel finns det vissa undantag som medger att myndigheterna lämnar också sekretessbelagd information till varandra.

Ett exempel på ett sådant undantag är regeln i 14 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100, omtryckt 1985:1059) att sekretessen inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av lag eller förordning. Ett annat exempel är bestämmelsen i 14 kap. 3 §, enligt vilken uppgifter som i och för sig är underkastade sekretess kan lämnas ut till myndigheter efter en intresseavvägning. Denna bestämmelse gäller dock inte på vissa särskilt integritetskänsliga områden, t. ex. inom hälso- och sjukvården eller inom socialtjänsten, och sedan den 1 augusti 1985 gäller den inte heller inom statistikverksamheter.

Flertalet sekretessbestämmelser medger också att uppgifter kan lämnas ut efter en skadeprövning i det särskilda fallet. Uppgifter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten kan t. ex. lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men om så sker. Uppgifter ur polis- eller kriminalregister kan, för att ta ett annat exempel, lämnas ut för vetenskapliga undersökningar, om – som det heter i lagtexten (se t. ex. 9 § lagen 1965:94 om polisregister, 9 § ändrad senast 1977:1032) – trygghet kan anses vara för handen att det ej kommer att missbrukas till men för enskild.

En omständighet som kan vara av betydelse när en myndighet skall bedöma om en viss uppgift kan lämnas ut eller inte är givetvis för vilket ändamål uppgiften begärs utlämnad. I sekretesslagens förarbeten finns uttalanden som går ut på att det normalt är mindre risk för skada eller men för en enskild, om uppgifter lämnas ut för forskningsändamål än om det gäller något annat syfte.

En annan faktor, som är av vikt, är om det kommer att råda någon sekretess för uppgiften hos mottagaren av denna. Om en myndighet i sin forskningsverksamhet från en annan myndighet får en uppgift som är sekretessbelagd där, överförs sekretessen till den mottagande myndigheten om inte sekretess för uppgiften redan gäller i dennas verksamhet till skydd för samma intresse (13 kap. 3 och 6 §§). Om den som begär att få ta del av den hemliga uppgiften i stället är en enskild forskare, kan uppgiften ibland lämnas ut, om denne åläggs en tystnadsplikt genom att ett s. k. förbehåll ställs upp (14 kap. 9 §). Ett förbehåll kan gälla t. ex. förbud mot vidare spridning av en handlings innehåll eller mot publicering av namn eller andra personuppgifter i en handling.

De fall som jag här nämnt utgör alltså exempel på sådana situationer där uppgifter som i och för sig är sekretessbelagda kan lämnas ut inom ramen för gällande lagstiftning, t. ex. från en myndighet till en annan.

I vissa andra fall kan läget vara det att något uppgiftslämnande inte är tillåtet. Som jag sade i mitt svar till Gunnar Hökmark den 13 februari 1986, då vi senast debatterade frågan om Metropolitregistret i riksdagen, utgår jag från att berörda myndigheter respekterar gällande sekretessregler. Jag har inte några indikationer på att så inte skulle vara fallet.

En annan fråga är om de nuvarande bestämmelserna i sekretesslagen kan behöva ändras med hänsyn bl. a. till personnummeranvändningen i samhället. Som Gunnar Hökmark väl vet övervägs denna fråga av data- och offentlighetskommittén (Ju 1984:06).

Med det sagda har jag besvarat också Gunnar Hökmarks andra fråga.

Anf. 113 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Först vill jag be att få tacka justitieministern för svaret på min interpellation. Liksom de flesta svar som regeringen brukar lämna i frågor som rör sekretess och integritet är det ett undflyende svar besjålat av en ovilja att ge bindande besked. Det är inte svårt att förstå varför regeringens företrädare intar denna flyende attityd. Tar man för stark ställning för den enskildes integritet kolliderar detta nämligen med den politik man fört, som kräver uppgiftsinsamling och kontroll. Samtidigt är man inte beredd att ta ställning för uppgiftsinsamling och uppbyggnad av nya register – eller i det här fallet utelämnande av sekretessbelagda uppgifter – eftersom man då kommer i konflikt med den allmänna opinionen.

För att hantera konflikten mellan dessa för socialdemokraterna motstridiga intressen – intresset av att låta opinionen tro att man går den till mötes och intresset av att tillåta myndigheter en omfattande hantering av enskildas personuppgifter – tillgriper man normalt två metoder.

Den ena består i att man understryker hur viktigt det är att göra en avvägning av den enskildes intressen av en skyddad integritet gentemot det offentliga krav på insyn i hans privatliv.

Det är, herr talman, möjligt att man gör avvägningar av detta slag, men tyvärr utfaller de oftast till den enskildes nackdel. Jag kan inte erinra mig att man någon gång under denna regerings tid vid makten har gjort en sådan avvägning till fördel för den enskilde och skyddet av hans integritet. Tvärtom har registreringen, personnummeranvändningen och uppgiftsinsamlandet ökat samtidigt som man inför alla kritiska frågor, liksom i dag, hänvisat till data- och offentlighetskommittén. Jag vet inte om justitieministern kan ge något exempel på att regeringen har gjort några avvägningar till den enskildes fördel. Det vore intressant att, även i denna sena timme, få några sådana exempel.

Herr talman! Den andra metoden som socialdemokraterna väljer för att fly undan integritets- och sekretessfrågorna består i att man förnekar verkligheten som den är och i stället utgår från en föreställning om hur den borde vara. Det är den metoden Sten Wickbom använder sig av i sitt svar här i kväll, när han säger att han inte har några indikationer på att gällande sekretessregler inte respekteras. Det är en gammal välkänd metod, om man inte kan eller vill lösa problem, förnekar man dem bara. Ändå måste väl justitieministern ha nåtts av några orostecken.

För det första torde justitieministern vara medveten om den oro och olust som manifesteras i reaktionerna bl. a. mot Metropolitprojektet. Oavsett om myndigheternas uppgiftsutlämnande till detta projekt har haft stöd i lagen eller ej står det helt klart att de registrerade tycker illa om och känner sig oroade av att sekretessbelagda uppgifter lämnas ut, utan deras egen vetskap. Man kan givetvis välja att inte göra någonting åt detta, om man inte anser att det är ett problem. Men det är inte ett problem som Sten Wickbom allmänt kan avvakta innan han tar ställning, genom att hänvisa till data- och offentlighetskommittén. Oavsett om uppgifterna lämnas på data eller ej gäller nämligen frågan om en myndighet skall få lämna ut sekretesskyddade uppgifter ur sina register utan att tillfråga den enskilde, utan att ens informera den registrerade om att en känslig uppgift förts vidare från den

myndighet som den enskilde lämnat uppgiften till. Frågan om det skall få gå till på det viset kan besvaras utan att man hänvisar till en utredning.

Därför vore det bra om justitieministern här i dag ville ge besked om han är beredd att verka för att den enskilde skall lämna sitt samtycke till att sekretessbelagda uppgifter lämnas ut ur offentliga register och att han underrättas när en sekretessbelagd uppgift överförs från en myndighet till en annan.

Kort sagt: Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta för att människor inte skall bli överraskade och chockerade över hur uppgifter om dem används, som i Metropolitfallet? Eller avser justitieministern att agera som om allt är till det bästa, utan några problem, så att människors kunskap om var känsliga personuppgifter om dem finns även i fortsättningen blir beroende av hur framgångsrika journalister är i sin nyhetsjakt?

Herr talman! Det är för det andra besynnerligt att justitieministern inte anser sig ha några indikationer på att det brister i respekten för de gällande sekretessreglerna.

Metropolitregistret har t. ex. byggts upp med hjälp av uppgifter från hälso- och sjukvården och från socialtjänsten, trots att ett uppgiftsutlämnande därifrån förutsätter, precis som justitieministern säger i sitt svar, att skadeprövning skall ske i det särskilda fallet. Menar justitieministern verkligen att det kan ha skett i detta sammanhang, när uppgifter har lämnats ut en masse till Metropolitregistret, utan att skadeprövning gjorts i den enskilde individens fall.

Om justitieministern inte har några indikationer på bristande följsamhet till sekretesslagen hos myndigheter, har han då inte tagit del av JK:s överklagande av datainspektionens beslut med anledning av socialstyrelsens planer på ett slutenvårdsregister för hela riket?

Varför har han då gett data- och offentlighetskommittén i uppdrag att se över de regler som gäller för hälso- och sjukvårdssekretessen? Är justitieministern omedveten om de ärenden har själv rimligtvis måste hantera och ansvara för? Det är mot denna bakgrund jag vill fråga Sten Wickbom om han står fast vid att han inte har några indikationer på att gällande sekretessregler inte följs?

För det tredje borde väl även justitieministern vara medveten om den skillnad som finns mellan teori och tillämpning av reglerna i den praktiska verkligheten. Vi får många rapporter om hur intrång och missbruk förekommer. Det är mot den bakgrunden det är viktigt att ställa frågan till regeringen och justitieministern: Om ni inte vill ställa krav på informerat samtycke, om ni inte vill vidta åtgärder för att sekretesslagen skall efterlevas bättre, vad vill ni då göra för att öka människors förtroende? Den nonchalans ni i dag uppvisar kan bli till en bumerang, inte minst mot forskningen.

Anf. 114 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Först ett par ord om de påståenden som Gunnar Hökmark gör om att myndigheterna skulle bryta mot sekretesslagens regler. Jag har inga indikationer på att det förekommer. Jag vill stryka under att det inte heller är min sak att kontrollera efterlevnaden hos myndigheterna av sekretesslagens bestämmelser.

Men jag har förut sagt till Gunnar Hökmark i debatten den 13 februari 1986, att om myndigheter lämnar ut uppgifter till dataregister i strid med gällande lagstiftning, är det en grund för datainspektionen att vägra tillstånd till eller att förbjuda det registret. Gunnar Hökmark har själv möjlighet att verka i den riktningen från den plats han har i datainspektionen.

Gunnar Hökmark fäster väldigt stort avseende vid formella regler om sekretess och vid hur de tillämpas. Det är bra. Sekretessfrågorna är mycket viktiga, t. ex. när man diskuterar Metropolitregistret. Men om man bara ser till sekretessaspekterna missar man, som jag ser det, problemets kärna.

Jag får i mitt arbete klart för mig att väldigt många människor känner starkt obehag redan därför att de över huvud taget förekommer i dataregister av olika slag. Då är det ofta inte avgörande i vad mån registren är omgärdade med sekretess. Ytterst beror den olusten på en känsla av att myndigheterna genom registreringen har lagt beslag på en bit av den enskilde medborgaren själv. Gunnar Hökmark gör det därför för lätt för sig genom att bara tala om sekretessfrågorna. De är förvisso viktiga och har sin rättmätiga plats i debatten. Men det problem vi står inför är betydligt svårare än så.

Å ena sidan har vi människornas oro och rättmätiga krav på personlig integritet. Men å andra sidan har vi ett oändligt behov av forskning och kunskap. Det behövs för att bota och lindra människors sjukdomar och lidande. Det behövs i den fortsatta uppbyggnaden av välfärdsstaten. Forskningen måste grundas på kunskap. Det är kunskap som ofta inte kan nås på annat sätt än med hjälp av datateknik. Gunnar Hökmark, den här tekniken är en del av den värld vi lever i. Vi måste göra avvägningar. Vad jag inte har klart för mig är om Gunnar Hökmark erkänner att vi här möter ett problem, ett problem som man inte kan komma runt genom en enkel formel. Var Gunnar Hökmark själv står i avvägningsfrågorna har jag efter ett antal debatter med honom inte blivit klok på. Inte heller har jag blivit klok på hur viktigt kunskap och forskning är för Gunnar Hökmark, vilket ansvar Gunnar Hökmark egentligen tar i avvägningen mellan de här intressena.

Det är möjligt att man kan göra kortsiktiga politiska vinster genom att i alla lägen, eller nästan alla, ställa sig som den personliga integritetens garant och sedan låta andra ta ansvaret för att tillräcklig kunskap ställs till förfogande för forskning om t. ex. risker för cancer eller missbildningar. Särskilt konstruktivt framstår det inte för mig, i synnerhet inte om man samtidigt som man säger sig garantera den personliga integriteten söker underblåsa människornas oro.

För mig är den sakliga och balanserade debatten viktigare. Bara genom en saklig och en allsidig debatt kan man komma fram till hur enskilda människor skall kunna skyddas utan att forskningen skadas. Det är då viktigt att debatten förs så att medborgarna kan följa debatten och ta del i den. Regeringen har tagit ett antal initiativ för att stimulera en sådan debatt, och Gunnar Hökmark känner till alla dessa initiativ. Regeringen kommer att fortsätta att ta sådana initiativ.

Anf. 115 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Den här debatten gäller, som justitieministern säger, den oro och den olust som människor känner inför att uppgifter om dem cirklar runt i sammanhang som de själva inte känner till. Just detta är en del av Metropolitreaktionen men också reaktionen kring många andra register, att folk inte kände till att de fanns med i dessa register eller inte visste att de uppgifter som de lämnat i ett sammanhang kunde dyka upp i ett helt annat sammanhang.

Frågan är vad man skall göra åt detta. En metod är att hårt ställa kravet på informerat samtycke, när man tar ut uppgifter ur offentliga och sekretessbelagda register. Det kan knappast vara främmande för justitieministern att detta är något vi tagit ställning för och att det är något som datainspektionen regelmässigt kräver. Men regeringen har vid ett flertal tillfällen gått emot datainspektionens krav. Därför är det litet billigt av justitieministern att försöka göra detta till en debatt, där vi moderater inte har tagit något ansvar medan regeringen har gjort det.

Justitieministern kunde eller ville inte – eller han kanske inte hann, det har jag också respekt för – svara på frågan i vilka fall man har gjort en avvägning mellan den enskildes intresse av en skyddad integritet och forskningens krav på insyn i privatlivet. I vilka fall har denna avvägning skett till den enskildes fördel? Det fick vi, herr talman, inget svar på. Men fortfarande tillåter den sena timmen att justitieministern ger ett sådant exempel.

Detta är ett stort problem, och justitieministern skall inte tro att man kan lösa problemet genom att skjuta det ifrån sig. En av anledningarna till att jag ställde min interpellation var att det finns anledning att stärka människors förtroende för hur sekretessbelagda uppgifter om dem hanteras. Jag tror att justitieministern – inte minst i morgon, när han får ta emot ett betänkande från data- och offentlighetskommittén – får en indikation på att det i dag sker ett uppgiftsutlämnande från olika register som inte har lagligt stöd och som inte är förenligt med gällande rätt. Självfallet har han fått dessa indikationer tidigare. Sårbarhetsberedningen har vid ett flertal tillfällen visat att sekretessbelagda uppgifter kommer ut från viktiga register. Förtroendet för offentliga register kommer aldrig att vara större än vad politiker gör det till. Registren kommer att få det förtroende de förtjänar, och därför kvarstår frågetecknen. Vad vill justitieministern göra för att öka människors förtroende för offentliga register?

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på interpellation 1985/86:128 om de kommunala bostadstilläggen

Anf. 116 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om regeringen anser att det är acceptabelt med så stora skillnader mellan kommuner i kommunala bostadstillägg som det är i dag. Hon har också frågat om regeringen kommer

att föreslå några ändringar vad gäller det kommunala bostadstillägget för att det skall bli rättvisare över landet.

Det är kommunerna själva som bestämmer om kommunala bostadstillägg skall utges och vilka grunder som skall gälla för bostadstilläggets storlek. Om de kommunala grunderna uppfyller vissa minimivillkor erhåller kommunerna ett statsbidrag för att täcka en del av kostnaderna. De stora skillnaderna i kommunala bostadstillägg beror alltså i första hand på olika beslut ute i de enskilda kommunerna. En del kommuner har höjt sitt bostadstillägg i takt med hyresutvecklingen, medan andra har haft ett oförändrat bostadstillägg under flera år.

Min kommentar till detta och mitt svar på Margó Ingvardssons första fråga är att det inte är tillfredsställande att skillnaderna i de kommunala bostadstilläggen är så stora mellan olika kommuner som de är i dag.

Av mitt svar framgår emellertid också att det i första hand är kommunernas ansvar att rätta till den otillfredsställande situationen. Men eftersom det kommunala bostadstillägget utgör en så betydande del i många pensionärs ekonomi, så finns det anledning att även från statens sida se över reglerna i syfte att motverka kommunala skillnader och marginaleffekter.

Anf. 117 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min interpellation.

Det kommunala bostadstilläggets storlek har en avgörande betydelse för de pensionärer som saknar eller har väldigt låg ATP. Den gruppen utgörs till största delen av kvinnor. Ca 308 000 kvinnor men enbart 50 000 män saknar ATP.

Det är riktigt att storleken på det kommunala bostadstillägget bestäms av kommunerna och att det är en förklaring till att det är så stora skillnader över landet. Men skillnaderna är i dag så stora att resultatet blivit uppenbara orättvisor.

Det är bra att socialministern är överens med oss i uppfattningen om att nuvarande ordning inte är acceptabel. Men frågan är vad vi skall göra för att komma till rätta med det hela.

Om kommunerna uppfyller vissa minimikrav utgår statsbidrag med 25 % av deras kostnader för KBT. Men det måste väl ändå vara något fel på reglerna, när det kan skilja på 23 360 kr. i vad kommunerna betalar i bostadstillägg.

Några kommuner i Stockholms län betalar det högsta beloppet. Upp till 32 000 kr. kan man bli berättigad till. Men om man råkar bo på Gotland, så kan man som högst få 8 640 kr. Om man bor i Västerbotten eller i Blekinge är summan 10 440 kr. Det är bara några exempel.

Det är inte bara skillnad mellan länen, utan det är också stora skillnader mellan kommunerna i ett län. Om man bor i Vaxholm i Stockholms län kan man som mest få 15 140 kr. Men om man i stället bor någon mil norr om Vaxholm och därmed tillhör Norrtälje kommun, får man som mest 22 200 kr. Ett annat exempel från Södermanlands län: Bor man i Eskilstuna får man 9 600 kr. om året. Men om man bor ett par mil därifrån, i Strängnäs, kan man få 16 800 kr.

En av orsakerna till dessa skillnader är att en del kommuner har haft

samma bostadstillägg ända sedan 1982. De har alltså inte höjt det. Hyrorna har däremot som bekant höjts ordentligt sedan 1982. Den försämring av statsbidragen som verkställdes 1982 är säkerligen en av orsakerna till att många kommuner inte har förbättrat bostadsbidragen. 1982 sänktes statsbidragen från 38 % till nuvarande 25 %. Det var den andra försämringen på kort tid. Fram till 1981 var statsbidragen 43 %. Det är helt klart att det finns ett samband mellan de minskande statsbidragen och kommunernas möjligheter att betala ordentliga bostadstillägg.

Stockholms kommun har tillhört de generösare kommunerna, men under senare år har den också sänkt bostadstillägget. Från den 1 april i år får Stockholmspensionärerna sitt bostadsbidrag sänkt med 55 kr. per månad, om man räknar med en hyra på 1 000 kr. i månaden. För de Stockholmspensionärer som bara har folkpension och pensionstillskott åter alltså bostadsbidragsförsämringen upp 32 % av pensionshöjningen för 1986. Då blev det inte mycket kvar som kompensation för de andra prisökningarna.

En pensionär som bara har folkpension och pensionstillskott får 93 kr. om dagen i år. Då innebär en kraftig försämring av bostadsbidragen och att bostadsbidragen inte höjs att pensionärernas standard sänks ordentligt. PRO:s nyligen genomförda kartläggning av bostadsbidragen visar att i 81 av landets kommuner är det kommunala bostadstillägget så lågt att pensionärer med enbart folkpension och pensionstillskott hamnar under socialbidragsnormen.

Jag tycker att det är bra att socialministern i interpellationssvaret klart säger ifrån att de nuvarande stora skillnaderna i utbetalda bostadstillägg inte kan accepteras och att det finns anledning för staten att se över reglerna. Jag vill upprepa att jag tycker att det är mycket bra. Men nu räcker det ju inte bara med uttalanden. Vad kommer socialministern att göra för att bostadstillägget för pensionärer skall bli rättvist inom hela landet? Jag utgår ifrån att socialministern drar slutsatser av sina egna uttalanden.

Anf. 118 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att jag drar slutsatser av mina egna uttalanden. Vi har en pensionsberedning som har många frågor att behandla när det gäller vårt pensionssystem. Den har också möjligheter att se över bostadstillägget. Jag finner emellertid detta så angeläget att jag avser att från departementets sida göra en översyn av utformningen av KBT. Det är, som jag har sagt och som Margó Ingvardsson ger bevis för här, orimligt med dessa stora skillnader mellan kommunerna. Jag kan för dagen inte säga vad resultatet kommer att bli av denna översyn. För dagen får Margó Ingvardsson nöja sig med att departementet skall göra en sådan översyn.

Anf. 119 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Socialministern säger i sin komplettering av svaret att den sittande utredningen mycket väl också kan se över frågan om de kommunala bostadstilläggen. Det är möjligt att utredningens direktiv medger det, men om den nu sittande utredningen också skall se över KBT lär det dröja flera år innan vi kan få någon effekt av dess förslag. Den sittande utredningen har ju hittills bara hunnit så långt att man arbetat med den flexibla pensionsåldern.

Prot. 1985/86:104
1 april 1986

*Om telefonavlyssning-
en vid televerket*

Såvitt jag vet har man ännu inte börjat se över pensionsberäkningen och värdesäkringssystemet. Därför tycker jag att det är bra att departementet nu skall göra den här översynen. Jag skulle gärna ha velat diskutera med socialministern några olika vägar för att nå en rättvis fördelning, men jag vet att timmen är sen, och jag tycker knappast att det är meningsfullt med debatter i angelägna ämnen vid den här tidpunkten. Från vpk:s sida har vi också lagt fram en motion om just en förändring av de kommunala bostadstilläggen. Jag hoppas att vi får en debatt vid en annan tidpunkt så att vi då kan föra en utförlig diskussion om bostadstilläggens utformning.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på interpellation 1985/86:143 om telefonavlyssningen vid televerket

Anf. 120 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per-Richard Molén har frågat mig om jag avser vidta sådana åtgärder att hemlig telefonavlyssning framdeles inte skall få bedrivas av televerket. Om så inte är fallet har han frågat mig om jag är beredd att föranstalta om att televerkets kunder i förväg informeras om principerna för telefonavlyssningen. Dessutom har han frågat mig hur abonnenternas krav på personlig integritet och sekretess hittills har tillgodosetts.

Enligt 4 kap. 8 § brottsbalken kan den som olovligen avlyssnar telefonsamtal dömas för brytande av telehemlighet. I förarbetena till den aktuella bestämmelsen anges att det som då kallades "driftkontroll rörande telefon-driftens behöriga gång" naturligen inte skulle vara straffbart. Däremot är televerkets personal skyldig att hemlighålla uppgifter som uppfattats vid denna driftkontroll. Att röja sådana uppgifter är straffbart. Det är naturligtvis inte heller tillåtet för personalen att avlyssna samtal i större utsträckning än som behövs för driftkontrollen. Genom dessa regler anses abonnenternas krav på personlig integritet och sekretess vara tillgodosedda.

Driftkontroller görs bl. a. i syfte att fortlöpande följa upp framkomligheten i telenätet. De metoder som televerket i dag använder för att föra statistik över framkomligheten kan i vissa fall innebära att personalen får del av telefonsamtal. Enligt televerket kommer denna typ av kontroll att fr. o. m. år 1987 i huvudsak ersättas med automatisk provning av förbindelser som särskilt kopplas upp för ändamålet. Televerket bedömer dock att det från driftsynpunkt är nödvändigt att i andra fall använda arbetsmetoder som kan innebära att personalen kan få del av telefonsamtal. Sådana metoder kan behövas exempelvis vid felsökning och i samband med att reparationspersonal vill försäkra sig om att samtal inte pågår på ledningar som skall kopplas om.

Den driftkontroll som ibland kan leda till avlyssning kommer således att minska under de närmaste åren. Enligt min mening tillgodoser nuvarande bestämmelser på ett rimligt sätt abonnenternas krav på personlig integritet och televerkets möjligheter att sköta telenätet. Televerket har också

förklarat sig berett att informera abonnenterna om vilka principer som gäller för driftkontrollerna.

Prot. 1985/86:104
1 april 1986

*Om telefonavlyssning-
en vid televerket*

Anf. 121 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! När vi skall ha en diskussion om telefonavlyssning är det väl meningen att inte många av oss skall ha möjlighet att avlyssna själva interpellationsdebatten.

Jag vill, herr talman, tacka kommunikationsministern för svaret. När jag blev informerad om att telefonavlyssning förekom blev inte bara jag utan många andra som fick informationen konfunderade. Jag tror att även kommunikationsministern, om jag har läst interpellationssvaret rätt, har blivit lika överraskad som vi andra.

Man tycker ju att televerket, som talar om god service, borde ha den elementära regeln att abonnenterna skall informeras vid telefonavlyssning som är en form av driftkontroll. Detta är ett elementärt krav, och jag tycker att televerket har all anledning att i rätt stor utsträckning känna sig träffat av den kritik som gett anledning till interpellationen. Jag noterar med tillfredsställelse att kommunikationsministern förmodligen har utverkat ett löfte av televerket att televerket framdeles på något sätt skall informera abonnenterna om tillvägagångssättet. Det tycker jag är bra.

Driftkontrollen skall fortsätta. Kommunikationsministern konstaterar att det inte är tillåtet för personalen att avlyssna samtal i större utsträckning än vad som behövs för driftkontrollen. Men vad har man för garanti för att de här personerna inte gör det? Vilka kontroller finns det som kan ge oss den tryggheten? En sådan garanti är nödvändig för att vi som abonnenter skall kunna känna oss trygga när det gäller våra krav på integritet och sekretess.

Jag vill också, herr talman, ta upp ett par andra frågor som har anknytning till det här. Det finns ett företag som heter Tele Larm AB, bildat 1980, vilket vid det tillfället anställde personal från televerket. Dessutom har företaget anställt personal från annat håll. Enligt vad det har upplysts mig har en del av de anställda inom Tele Larm AB nycklar som ger dem möjlighet att komma in i automatstationerna och själva göra nödvändiga kopplingar.

Jag begär inte att kommunikationsministern skall vara informerad om detta, men om den här uppgiften skulle vara riktig finns det anledning att ytterligare fördjupa sig i frågan.

Jag vill också ta upp något som av Tele Larm bedöms som mycket viktigt, nämligen det samarbete som äger rum mellan televerket, Tele Larm AB, ABAB, Svenska Vakt AB och SOS Alarmering AB. Televerkets personal har enligt interpellationssvaret skyldighet att respektera vissa regler i detta samarbete. Detta samarbete med Tele Larms personal, med dennas tillgång till nycklar och dessutom till kontakter och ett intimt samarbete med ABAB, Svenska Vakt och SOS Alarmering, leder till mycket stora risker för att den personliga integriteten och sekretessen kanske inte i alla avseenden beaktas. Det finns, herr talman, all anledning att också studera den frågan.

Jag har i min hand fått ett papper som är utskickat från AMS, där AMS har bett televerket att göra tekniska trafikmätningar i telefonväxlarna. Därvid skall man intervjua personal och bl. a. göra manuella svarstidsmätningar genom uppringningar. Tydligt förekommer också en hel del annat av detta

slag. Jag tycker att det är fel att televerket skall ges sådana möjligheter. Det borde vara AMS självt som tillsammans med sin personal skulle göra dessa undersökningar.

Om jag vore anställd på AMS skulle jag uppleva det som kolossalt obehagligt att någon utomstående organisation, ett företag eller en institution, skulle ge sig in i en telefonväxel och börja lyssna på de samtal som jag har med arbetslösa eller andra som utvecklar sina personliga bekymmer. Jag tycker att man har all anledning att titta också på denna fråga.

Anf. 122 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det är naturligtvis svårt att så länge som denna driftkontroll måste förekomma för att systemet skall fungera ge några fullständiga garantier för att telefonsamtal inte blir avlyssnade. Jag tycker att det är bra att den här frågan kommit upp till diskussion, eftersom det är viktigt att få klargöra att det är en avsevärd skillnad mellan driftkontrollerna och det som man vanligen förknippar med begreppet hemlig telefonavlyssning. Någon sådan är det alltså inte fråga om.

Enligt uppgift från televerket skall operatörerna normalt inte kunna avlyssna några samtal. De vet först och främst inte vem den uppringande är – det får de inte reda på. De skall vidare lyssna bara så länge att de märker att samtalet har kommit fram och att ljudkvaliteten är tillfredsställande. Det tar bara några sekunder, och med de betingelser som de har skall de normalt helt enkelt inte ha tid att avlyssna några telefonsamtal. Men några fullständiga garantier för det kan väl ingen lämna så länge som denna driftkontroll behövs. Vad man kan säga är att efter hand som också denna automatiseras och den tekniska utvecklingen går vidare kommer riskerna för att någon på ett obehörigt sätt skall kunna utnyttja uppgifter från sådan här avlyssning att elimineras.

Uppstod det nya risker av den typ som rämndes här, med Tele Larm osv. – jag kan inte kommentera det så mycket – är det viktigt att man hela tiden är observant på att sekretessen beaktas. Det är interpellanten och jag helt överens om.

Men den vanliga driftkontrollen förefaller enligt min uppfattning ske under sådana betingelser att man i varje fall just nu knappast kan komma längre när det gäller att eliminera riskerna för ett obehörigt utnyttjande av dessa uppgifter.

Anf. 123 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern även för det senaste svaret. Jag förstår mycket väl att han inte har några möjligheter att direkt kommentera de andra uppgifter som jag har tagit fram under själva interpellationsdebatten. Jag utgår från att de kommer att kontrolleras och

följas upp av kommunikationsdepartementet framöver.

Med det vill jag tacka ännu en gång, och så sätter vi punkt för i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1985/86:104

1 april 1986

*Om telefonavlyssning
en vid televerket*

26 § Kammaren åtskildes kl. 23.06.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren